

دژوند افخوړ

ټولوونکې: شریفه شریف

پښتو ټولنه

پیشانی پر لکھو: **اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰی سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ**

ددى مجمو عى ستر ارمان دنى
زمانى داوسنى اوژوندى ادب انځور
كېنبل دى نو ځكه هر چير ته چى
په يوه شعر كى ديو مسوولى اندىښنى
پيغام پروت و، چير ته چى په يوه
ادبى ټوټه كى يونوى مضمون نغښتى
و، چير ته چى په يوه مقال كى ديوه
حركت او خو ځيدود بلنى څرك لگيد
هغه شعر، هغه خبره، هغه ټوټه او هغه
مقاله خو ښه شويده او په ډيره تلوسه
ډمرو په هار پيل شوى ده.

گواکی دهمد غوکزو وېزو کړېښو
 څخه د ژوند انځور را جلا کړو.

زه ډاډه يم چې د اهار به د سينگارلي
ناوې په غاړه کې څه خو ند ونه لري
خوپه آتورو بانډو کې دهغې پيغلې
په غاړه چه په سېل هانوري ورسره
دی ډير بنسکلی څليږي.

بنیابی دھمدغو وړو اوغټو مړيو
په ځل کې ، دژوند انځور وکارو.

دېښتو ټولنې دخپرونو
پرله پسې نمبر: ۲۳۳

د ژوند انځور

دېښتو د معاشرو شعرونو او نثرونو
غوره نندوانی

شریفه شریف
پښتو ټولنه

ټولوونکی:
خپرونکی:

۱۳۵۶ - کب

مہتمم: فاروق

دہشتی انجور: محمد روحانی دویا

دچاپ شمیر: ۱۰۰۰ توكه

دا شعر و نه ...

د شعر په باره کې ډیر ځله دا پوښتنه طرح کېږي چې شعر څه ته وایي؟
دی یو نښتې ته به هر چا دخپل ذوق او پوهې سره سم ځواب ورکړي
وی. زما خپل ځواب دادی چې: شعر، شعر ته ویل کېږي.

د منطق شا گردان به سمد لاسه اعتراض وکړي چې تا خو یو مبهم
پرېل مبهم حواله کړ. دا خو علمی او منطقي تعریف نه دی .

زما نظر دادی چې د شعر په باره کې باید شاعرانه خبرې وشي.
شاعرانه خبرې له علمی خبرو سره توپیر لري. علمی خبرې د لمر وړانگو
په شان ځلانده او روښانه وي او شاعرانه خبرې د سپوږمۍ د وړانگو په
شان ښکلي او تنی وي. له هغو وړانگو څخه ژوند مینځ ته راځي او له
دغو وړانگو څخه کیفیت او ښکلا زیږي.

یو چا د شعر په باره کې داسې ویلي دي:

«کله چې جذبات د ساینس پر مخ رڼا وغورځوي شعر تری جوړیږي.»
نو ویلي شو چې شعر سینگار شوی واقعیت دی. ساړه او وچ واقعیتونه

دشعر په فلمرو کی نه ځایېږي.

لیکن- آیا دشعر ماڼی دواقعیتونو پربنسټ دریدلی ده؟

فکر کوم دی پوښتنی ته دهو «خواب ورکول دزمری زړه غواړی.
دشعر تاریخ به څه وایی؟

آیا شاعرانو ټول عمر افسا نی نه دی ویلی ؟

یو شاعر حتی داهم ویلی دی چی ترټولو ښه شعر هغه دی چی د
واقعیتونو سره یی فاصله زیاته وی. مونږ نه پوهیږو چی دشاعر مقصد
طنز او کتره ده که غواړی چی جدی خبری وکړی. ددی خبری یو رنگین
تعبیر دادی چی شعر پوهه نه ده بلکه دپوهی په باره کی احساس دی.

پوهه بیطرفه ده اما احساسات عواطف بیطرفه نه دی. شا عرا د-
«واقعیتونه» دوجوابی روحه واقعیتونو سره توپیر لری. که شاعر واقعیت
ته نژدی شی له شعر یت څخه لیری کیږی.

اما- دشعر په باره کی دوه ډوله خبری کیدای شی. یو داچی شاعرانو
څه ویلی دی اوبیا ددوی له اشعارو څخه د (شعر) په باره کی یوه تا بلر
وکاږو. دایو اګا ډمیک کار دی.

بله داچی شاعر ته (مرا منامه) ورکړو او هغه څه چی له مرانا می
سره نه وی عیار شوی دشعر یت له دایری څخه یی وباسو. لو مړی خبره
تشریحی ښه لری دوهمه تجویزی او توصیوی.

دا درسته ده چی شاعر باید آزادی اودا بالکل کتابی خبره ده چی
«یجوز للشاعر مالا یجوز لغيره» یعنی شاعر ته روا دی هغه څه چی نورو ته
روانه دی. لیکن داهم باید ووايو چی دآزادی معنا څه ده؟

آزادی په عمل کی څر گند یږی آزادی ولاړه نه ده بلکه همیشه په
حرکت کی ده. آزادی دیوه ځای څخه پیل کیږی او بل ځای ته ځی.

آزادی له څه شی څخه ؟ له چانه ؟ له کوم ځایه تر کوم ځایه ؟

داسی ښکاری چی حتی آزادی هم په ټوله معنا آزاده نه ده، بلکه دنسبیت
په ځنځیرونو تړل شوی ده. داسی آزادی چی د«تعلق» رنگ ونه لری

دوهم

هیڅ وجود نه لری.

له دی امله، د شاعر آزادی محدوده ده. شاعر نشی کولی چی ټول عمر دعاج په خیالی مانې کی ژوند وکړی. داپلا تون «فیلسوف» مجبور دی چی له آسمانونو څخه بیرته ځمکی ته راوگرځی اود خلکو خدمت ته ملا وتړی.

دالتزام طر فداران وایی: «پیر وخت کیږی چی مونږ مړه شوی یو: له هغه وخته چی چاته مو گټه نه ده رسیدلی.»
اوپه پای کی دا شعرونه ...

دا شعرونه چی بیغلی شر یفی را غونډه کړی دی دا لټرا می شاعرانو درنگینو غوږیو گیاهی ده.

زما په نظر دسرو گلو گلد سته ښکاری ځکه چی ددردمنو او بیوزلو په وینو لږلی دی. دا شعرونه بیطرفه نه دی ځکه چی دزگیرویی او ژپا آوازونه یی غونی زیروی. دا شعرونه دغسم او ریځ سازونه دی. په دی شعرونو کی طبیعت هم بیطرفه او بی تفاوت نه دی: باد دزگیرویی کوی، آسمان ناری وهی، ورپځ ژاپی.

دا شعرونه نوی شعرونه دی، دوخت دغوښتنو اود ټو لنیزواپتیاو په حکم ویل شوی دی. شر یفی خوری وری مرغری را ټولی کړی دټولنی لویو پر گنو ته یی ښکلی امیل ورنه جوړ کړ، هغو پر گنو ته چی خپله خاوره یی دسر په قربانی ساتلی ده، هغو ته چی دټو لنی دیاورپتیا رښتو نی ستنی دی، هغو ته چی دنوی نظام په رڼا کی خپل اسکیږلی سر نو شت ته دسر په کاسه کی اوږه ورکوی، هغو ته چی دناریځ دمنطق په حکم دبرا بری، وروری، سولی اوخو شحالی دروازی پرانیستل کیږی.

دا شعرونه دښتو اد بیا تودیبوی نوی مر حلی ښکارندوی دی.

څیر ندوی محمد صدیق روهی
دښتو ټولنی رئیس

دریم

له لوستونکي سره خو خبرې

زمون زمانه دخلکو دېر گنودوښيدو او غور ځنگو نو زمانه ده،
او هغه دوران چې خلک ديوې ټولنې دفعال او چاروال (توک) په توگه په
ټولنيز ژوندانه کې څرگنديږي . هغه زمانې تيرې شوي ، چې خلک
به دټولنې دژوندانه يواځې نندارچيان گڼل کيدل ، دټولنې په ژوندانه کې
څه ، چې آن پخپل ژوند کې هم چا برخه نه ورکوله . نن چې ددوران
جوړونکو او پر مختلو نکو پيښو زمانه ده او دنړۍ په هر گوټ
کې دويښو ، جنگياليو او مبارزو ملتونو له خوا تاريخي پرمختگونه
نړيوالو ته ور په برخه کيږي ، خلک او ولسونه هم دټولنې دبرخه وال
په توگه په ټولنيزو چارو او ژوندانه کې منل شوي .

- الف -

ژمون په دوران کی لویه غوښتنه اوستړه رپړه دخلکو
 داکثریت گټې جوړ وی او هغه هیلې تر ټولو دمخه دمسو لو انسانانو
 مخی ته پرتی دی چی دولس او هیواد گټې پکی نغښتی وی . لویه هیله
 به هم داوی چی دتیرو دورانونو هغه تشی او نیمگي تیاوی لری ، او د
 پرمختگ خنډونه له منځه لاړشی چی دپیدا وار ، نا برابر ویش او ناسم
 دود منځ ته راوړی . هغه خنډونه چی دژ وندانه ټولی خواوی یی په تیارو
 کی پټولی . هر کله چی هنر هم د ټولنیز ژوند غوښتنه او اړتیا ده .
 که څه هم ، دخلکو له خوا سنبالیده ، خو پخپله یی پکی څه نه درلوده .

خو ، نن مونږ دهغه هنر یادونه کوو چی دولس د اړتیا و او غوښتنو
 له مخی منځ ته راځی او دخلکو د گټو په بهیر کی پرمختگی . دنننی هنر
 معنی او مفهوم د پراگندو در دونه ، او غوښتنې هیلې او اسری څرگندول دی
 دهغو ټولو پر گڼو دردو نه چی دیوه خوږ دبل زړه خوږ کړی ، او دیو
 دویر نارده دهغه بل په سترگو کی داوښکو تو پان وخوځوی . دیوه
 دخولی مړی په زوره اخستل کیږی . یو دخپل زیاراو کړاو زیر ندی خپل
 حق ته لاس نه ودرغځوی او تر هغوی سترگی په هیله آسمان ته نیولی
 وی چی ساه یی دلوی وخیژی .

دهغه اکثریت غوښتنه چی که یی غوښتی چی له کوهی نه راووی
 دکنډی لار ورته پرا نښتل شوی . او دسمی پرمخت ورتنه پر ده
 ځپول شویده ددی لپاره چی هغه یوڅو هوسا او آرامه خلک ونه وینی
 چی دده دلاسو په ټناکو ژوند کوی .

نن ددی ټولو دپو هو لویو غوښتنه ده ددوی په ژبه ، ددوی
 ددر دونو او زړو نو نه خبری کول . او دلته به خبره په شعر بانندی
 راو څر خوو چی دهغه چا خبره (شعر ددرد زیر بنده دی خو ژور او
 ټولنیز درد .) (۱)

۱- ویژه هنر شاعری، نیاز زمان و شعر امروز مصطفی رحیمی

زموږ له وياړني ډك پښتو شعر دامير كروړ له خو لي دجگړې
او مبارزې له ډگر نه دتوري له برينينا سره داسې انگازه كړې ده:
زه يم زمري په دې نړۍ له ما اتل نسته
پر هندو سند و پر تخار و پر كابل نسته

بل پر زابل نسته - له ما اتل نسته
او بيا به يې په همدې لړ كې دخو شال دتوري او قلم له غبرگي
خلاسه ملگري كړو .

دشعر په بهير كې به له نورو ډيرو شاعرانو سره مخ شو چي يې
نوري لاري غوره كړي پخپلو زړونو نښتي. كه څه - شعرو نويي ژر
غوږونو ته لار موندلې خوبياهماغومره ژر له يادو وتلې دي.
هو! دا دتاريخ غو نښتنه ده اودزمانې خو ښه چي ټو لنيز ي پديدې
دټولنې منځ ته را كاږي او دپرگنو پر لاره يې سيڅوي .
شعر هم خلكو منځ ته راوړي او د خلكو احساس ژوندي كړيدي
چي خپله ژبه رابرسيره كړي، خپل درد ووايي او خپلي غوڅي راوسپري
او ټولنيزه موضوع پكې رو ښانه كړي .
هغه غوښتنه چي ديوي ټولنې غوښتنه پكې ځليږي او دهغو گوښه
تلليو او ډاړيدلو خلكو هيله پكې له ورايه ښكاري .
او دا را سپړل او رابرسيره كول زموږ اړتيا ده . او هغه دچا
خبره (شعر هم دهرې اړتيا په ځيردخپل مهال او چاپير يال او مادي
حال احوال پيژندنه ده) (۱)

او زموږ اړتيا زموږ د خلكو اړتيا ژوند دي او زموږ دشعر اړتيا
دژوند جوړول دژوندانه دلاري اوارول ، هغو پرگنو او اكثریتولياره
چي بي لاري روان دي دهغو لپاره چي يې سترگي پټې شوي او دماغزو
اولا سونو زيرنده يې دبل چا په لاس ور غلي .

(۱) ويژه هنر شا عري - نياز زمان و شعر امروز - مصطفى
رحيمي .

بیا کله چی په چاپیر یال کی دده دحق او غو بښتنی کیسه خپره شوی غوږ ونه یی تپ ساتل شوی .
 خو نن ددی ټولو دپو هو لوپو بښتنه ده ، او ددوی په ژبه ددوی دزړه نه خبری کول ، دوی ته در بښتینو کیسو او رول . هغی کیسی چی دزړو غو ږونو ته لار وکړی اوسترگی رو بښانه کړی هو ! دا د (نن) غو بښتنه ده او خومره به لویه گناه وی هغه څه چی ویلای شوونه وایو او خو مره به له انسا نیته لری وی هغه څه چی وینو ونه بښیو او پریوتی له لاسه ونه نیسو .

خو موږ به بری ته درسیدو او دخلکو دغو بښتنو دلاس ته راوړو لو په لاره کی یواځی دشعر په ویلو بسنه نه کوو او دابه نه وایو چی شعر می ووايه ، مبارزه می پکی وستایله نو پازه (وظیفه) سر ته ورسیده . ځکه شعر هغه وسله ده چی پخپل پړاو کی خپله پازه سرته رسوی . شعر دخلکو دپټو در دونو اونا خوالو په څرگند و لو سره دژ وندانه له نا برابریو سره جگړه کوی .

شعر در دونه خپری ، هیلې څرگندوی ، ستونزی بښی ، اسری ځلوی ، خویی د اوارو لو پازه پر غاړه نلری .
 دلته خبره په شاعر را څرخوچی (نن) له شاعر نه څه غواپی او زموږ غو بښتنه له نننی شاعر څخه ده .

د (نن) شاعر دخپلی زمانې لپاره او خپلی ټولنی لپاره څه کولای شی ؟ له البر کا مونه پوښتنه وشوه چی : (آیا لیکوال دی خپل قلم له بیو زلو خلکو وقف او څار کړی ؟)

وی ویل : هو ! دا هغه کاردی چی لیکوال یی باید سرته ورسوی خو که چیری لیکوال دا پازه څرنگه چی بښایی هم سرته ورسوله بیایی هم په لوړی کی څه زیاتی نسی راغلی . ځکه پر چوکی کیناستل او دزیار کښو ملاتړ کول دو مره کارندی . اتلواله (قهرمانی) دقلم له لاری لاس ته نه راځی . زما په نظر لیکوال باید دخپلی زمانې دواقعیتونو

او اساسی رېږو باندې پوره خبرتيا ولري). (۱)

او اوس به دښه شاعر پوښتنه را منځ ته کړو چې ښه شاعر څوک دی .

— هغه چې په شپو شپو يوه نوى تخيل پسې گرځي او په يوى نوى کلمې پسې چې د يوى پېړۍ مخکې شاعر دشعر په هماغه زاړه مضمون کې وليکي او بيا هم شعر يې دهماغوڅو تنو شعر خوښو نکو لپاره چې يې شعر د يوه تفنن په توگه منلى دېو هيدو وړ نه وي ؟
يا هغه چې ژوند په کوڅو کې لټوي: په کنډ والو او لر يو گو ښو

کې د يوه وږۍ ماشوم په پټه هيله کې، د يوى بو ډۍ په نا امينده اوښکه کې ، ياد يوه بزگر په نه زمولينونکې ميرانه او د يوه کارگر په هستوونکو مټو کې ؟

نو ددې ژ وندانه کيسه پخپل پاريدلى احساس ليکي او کلمې پخپله پخپلو ځايو کې ځای نيسي.

اوبيا که شعر يې هغه خوارنالوستي بزگر ته هم ولولى چې يې پخپله لوستلای نشي ، نو يې دخپل ژوند انځور په اوريدو زړه په درزا شي او بيا خپله په گنگسوسر شي .

همدا اړتيا او همدغه غوښتنه ده چې شعري دزړې جو لى (فورم) له بنده آزاد کړ ځکه دانسانى هيلواو بشرى غوښتنو مخه څوک په يو څو لنډو تنگو قاعدو او قافيو نشي بند و لای .

نوى شعر دځان ښو دنى او ښکلا ستاينى لوبه نده اود يوه نوى شاعر په ژبه :

(نوى شعر د هوس له مخې يو تفنن ندی او داسې دی ونه انگيرل شي چې دخو تنو هوسبازو شاعرا نو طبعي ددې شي دمنځ ته راوړلو لپاره لاس پورې کړيدى.

---

(۱) هنر مند وزمان او — ژان پل سارتر .

د (شعر او هنر ویزه) :
دمصطفی (رحیمی) دمقالی ژباړه او لنډونه .

شعر یوه ډیره ژوره اولوره خبرتیا

شعر ددرد زیږنده دی خو ډیر عمومي او ژور درد . خوک به دخپل غاښ دخوږ په باب څهونه لیکي او که یی ولیکي هغه شعر به درد نه زړه یا دوو څی . هغه درد چی دشعر سرچینه ده بی له شکه عمومي او ټولنیز درد دی . ځانگړی در دو نه که څه هم ډیر ژور او پیا یښه دی دیوه پاینده شعر و لی نشی کیدای .

دشاعر بیر ی په سیند کی ډو به شوه ، دایوه پېښه ده خو څا نگړی او خصوصي ، څرنگه چی لوستونکی ټول دبیري څاو ندان نه دی بی له شکه هغه شعر چی پدی ډول ویل کیږی یو ځانگړی او لنډ غم نامه ، دی نه لوی او پیا یښه شعر .

ټولنيز در دونه که څه هم ډیر ژور دی دخلکو او فرهنگ
تر مینځ د لر یوا لې له امله ډیر دې شاته دی.

او شا څر ددغسی یو درد ښکارندوی او یونکی گرځي ،
دایه ډاگه کوي، اود درد شتوالي کله په چیغو اعلاموی . له دغسی یوه
کار سره اولیه او پراخه خبر تیاښایي.

اوددی په څنگ کې پر فرهنگ باندې پوهه. او پر ته له دی یو هم
نه دټولنی پټ او عمومی دردو نه نشو پیژ ند لای.

نو ځکه ددی جملې په پای کې چی شعر ددرد زیربنده ده (خبر تیا)
کلمه هم زیاتو وچی دشعر سا حه موبنه تر ا در پیژ ند لی وی .
شعر خبر تیا او پوهه ده. دیو ډیر ژور او ټولنیز درد پوهه- اوله هغه
څه نه چی زموږ دزمانی رښتني رږه او دشاعر ډیرې ستو نزه ده، خبر
تیاده.

څر نکه چی شعر دانسان لږه مغزو او اند ښه سره ډیرې پټې
اړیکې لري یوازی دشاعر خبر تیا بس نه. بلکې باید دداسی دردونو
په څنگ کې لوی شوی وی اوله خپل وجود خپلې غوښې او وینې او عقل سره یی
احساس کړی وی.

ددی خبری هیرو ل په کار نه دی چی زمان او ښتو نکې دی او تل
نوی کیږي.

هیڅ ټولنیز درد ، هیڅ ټولنیزه غوښتنه ، دپخوانی او تیر شوی
غوښتنی او نسخی تکرار ندی، دا علم او پوهه په کوم کتاب کې ندی لیکل
شوی او ستو نزه هم همد لته ده. شاعر هغه بویه چی مین دی اود
(حلاج) د مینې په خیر مینې ور ته ښایي چی ټولنیزې غو ښتنې باندې
ژوره پوه ولری.

شعر یو ژغورو نکې دی :

څر نکه چی شعر دجهان او چاپیریال پر ژورو دردو با ندې پوهه او

خبښ تپاده اود خورې په شان روح خورې او ټولو ته خر گند هم دی ،
 خلك دهغه مو نه لږ اود رېښود پیژندلو او حل کولو دپاره خلاص نه دی
 اوسود یې هم نلری اود خپلو اصلی دردونو څخه یې خبر ساتل شوی
 نوڅکه شا عود خپلې پراخې خبر تیا اونیوی کشف سره لوی رسالت
 په غاړه لری او هغه ددردو نو هنرمندانه خر گندونه دم چي په هر حال
 ژغورو نکي قوت لری .

شاعر دیوه پټ او بی نامه درد څخه خور یږي او دا درد پسه
 چغوی او نارو اعلاموی - دغه اعلام اوچغه که شاعر وغواړي یاو نه
 غواړي یوقوت پیدا کوی چي په پای کې یا خلك دهغه درد څخه خلاصوی
 او یلدینه هم وړا ندی شي .

د درد بیان او خر گندونه یعنی د درد څخه لږ وړا ندی تگت ، یعنی
 درد سره جگړه ، یعنی د درد څخه خلاصون او هر شو مړه چي داخر -
 گندونه هنر مندانه وی هاغو مړه پره اغیز منه وی .

د شعر ژغورو نکي او خلاصونکي جنبه د شعر پراخوالی او وړانې پیژندلو
 دپاره معیار لاس ته را کسوي شاعر هغه درد چي هم یې خپل دی
 اوهم دټولنې ، موږ ته خر گندوی چي پدی توگه هم په خپله اوهم موږ
 تری خلاص شو .

هغه شعر چي موږ یې درد نه پیژنو او احساس نشو کولای زموږ
 خپل شعر ندی بلکي یوه خصوصی گونگسه ده .

د مسعود سعد نازي چي د نای د دیوا لو تر شلې وېلي او س هم
 ژوندی دی څکه هغه شعرونه ټول لیزی پای باندي دریدلي او بی له شکه ټولنیزه
 اغیزه یې هم لرلې .

پسی تیر یوو چي ټولنیز درد یو پټ درد دی په اول نظر ستر گوته
 نه راځي داوړ لاندی سکر و ټی دی هغه کیسه ده چي چو پتیا یسی
 مانځي .

هغه ریا او تظاهر څخه چې حافظ او خیام سرته کونه کوی د زمانې د
عاداتو جزء گرځیدلی او ورو ورو خپل نویوالې او ښکلا له لاسه
ورکړي.

شاعر دا پټ دردو نه ویني اود هغو نه پر ده لری کوی او غواړي
چې خلک ترې وژغوري. پدی توگه ویلای شو چې هغه شاعر چې د بشمارو
دردونو په څنگ کی وایي :
«زدلم خبر ندارد دل کوته استینان

که بازوان عریان چه کنم زدست ایشان،
که څه هم د (کو ته استینان) ترکیب به هیچا نه وی ویلی خو خر-
نگه چې شاعر یو پټ او مهم دردندی بیان کړی خپل شعر یی دیوی
بدلی پولی ته غور ځولی .

پورته لدی رښتین شاعر هغودر دونو پسی ځی چې د دردو نو-
مورده. درد زین ونکی دردو نه او بیا هم ټولنیز دردو نه.

یوه نوی ویو ټکی شاعر به ویل: «زړه می غواړي چې خو ژو ندی
یم دخپلی مینې په باب شعر وایم، څوک دغندنې حق لری ؟
خو غند نه ځکه روا ده چې: زموږ ټولنیز درد، زموږ پټ درد، زموږ ستره
اړتیا بل چیری ده البته شاعر حق لری چې دخپلی مینې په باب
شعر ووايي خو هلته چې دیوه اتل شاعر نمو نه په مخکی ورته پرته
ده ولی دیوه وچ او بی سو یی شاعر په سوبه ځان ټیټ کړی. شاعر دلویو
دردونو او بیچارگیو په بیانو لوسره خلک دهغه ته خلاصون ته
رابولی نوځکه رسالت یی هم لوی ښکاری.

شعر یعنی غندنه :

خرنگه چې شعر د درد څرگندونه ده بی له شکه غند نه یی هم
کوی. اوخرنگه چې شاعر ټولنیز درد بیانوی بی له شکه غند نه یی
هم ټولنیزه ده نه خصوصی. څرنگه چې شاعر دلویو او پراخو دردو نو

خر گندوی دی ناچار هغه قوتو نه غندی چی دظلم اوستم سر چینه وی. هر خو مړه چی خبره لو یه او اساسی ده هماغومره دشا عر غندنه اغیزمنه ده او س که شا عر وغواپی دمرگ نه خبری وکړی کار یی لوی تاوان لری. هغه به پوښتو چی ولی دژوند په باب څه نه وا یی؟ ځکه شاعر په هر حال ژو ندی دی او خو چی ژوند لری د مرگ نه یی ښه گنی. ځکه حق نلری دمرگ په باب ویل ښه وبولی دابد بینی او تیری دی او بیا څرنگه چی شا عری خبر تیا ده او ژغورل، نو پو ښتنه کوو چی په دی ویلو سره کوم پټ درد بیا نوی؟

اود کوم تاوا نی قدرت نه موژغوری؟ شاید شا عر اور ید لی وی چی په لو مې نیو ټو لنو کی چی څو شیبینی ډیره وه دمرگ مساله له یاده وځی دادرسته ده. خو زموږ په ټو لنه کی چی بی له مرگ او خواری نه بله خبره ښته او دوا مداره نامیندی چی دپوهی په منفی اړخونو بناده دټولنی پاپی خرابوی نو هغه به دپو هی ورکولو په برخه کی څه رسالت په غاړه وا خلی او بیاد نننی پوهی په دنیا کی داسی دردو نه شته چی ویل یی خلاصون نه بڅښی. او مرگ هم هماغسی یو درد دی شاید دی وواپی د عمر او ډول مود لاسه به کیږی سو روړ یی خو کولای شو. درست ده. خو پدی شرط چی ځلک دو مړه وزگار تیا او پوهه ولری چی په همدغه بهیر کی روان شوی که تاسی دیوه رو حی نا روغ په څنگ چی دمایو سی غږو نه اوری شاعرانه ښه نیت سره دمرگ سندره سازه کړی، هماغه دم یی مرگ ته راوبو لی.

د خلکو سندرې

زه شاعريم ددې خلکو
زه ددوی سندرې وایم
چې څښتن دې ددې خاوري
دهغوی سندرې وایم

غلورييڭى

ملى معمار

ورانولندى چىخوك ورانورانوى
ورانى ھىقە دە چى و دان ودا نوى
دورانولۇ دە خانى با دارى
ملى معمار خانى دخان ورانوى

قهرمانی

دیوه کار عیش ونوش هوسرانی وی
دبل کار مجاهده وی قربانی وی
خطراتونه هغه کله ویرین ی
چی یی برخه د تاریخ قهرمانی وی

• • •

خوځ په کار کی لاس وپښی کاندی ستومانه
دچازپه روح اودماغوی سرگردانه
دا دتن نا را می پیره در ته پښه ده
که دی ورکه نارامی کړه له وجدانه

فکر او عقیده

خوځ دخپل فکر ملگری لتوی
خوځ ملگرو ته خپل فکر بدلوی
چی خاوند دعقیدی فکر و نظروی
عقیده له چانه نه قر بانوی

گل پاچا « الفت »

دخلكو سندرې

چی تل زیار باسی تل کار کړی
چی یی ژوند په کړاوون دی
چی ښکیل شوی زبېښل شوی
چی یی برخه زړه چاو دون دی
زه شاعر یم د دی خلکو
زه د دی سندرې وایم
چی څښتن دی د دی خاوری
دغه سندرې سندرې وایم

چی یی لاس دی تل تنه کی
چی تندی یی تل خو لی دی
چی یی و چی دی تل شونهی
چی یی سیو ری مدام خولی دی

زه د دی و لس بجی یم
زه د دی سند ری وایم
چی زا من د دی هیوا د دی
دهغو ی سند ری وایم

چی سر و نه یی داو کپی
دخپل گران هیواد دپاره
چی خانو نه یی جار کپی
دو لس په پاکه لاره

یم د دی تور زنو پیلکه
زه د دی سند ری وایم
چی یی سر ندی ساتلی
دهغو ی سند ری وایم

زه شاعر یم د دی خلکو
چی جو پ کپی یی ولس دی
چی خبستن دی ددی خاوری
هیواد پالی خو یی وس دی

یم پایخو پ د دی میرو نو
زه د دی سند ری وایم
چی په ویا پ دی او سید لی
دهغو ی سند ری وایم

(حبیب الله رفیع)

جوالی ته

زپه می راته وایی چی تپوس و کرم
خنګه دی دژوند بارونه خنګه دی؟
ته چی کری ورځ دا جوا لونه وپی
خنګه دی دملا در دونه خنګه دی
زپه چی دی له لو بی نه بیواکه شی
بیا دپلا وو بو یو نه خنګه دی

شپي چي سترې پر يوزي په لاندۀ غولي
دا دبد مر غي خو بونه څنگه دي
بيا چي دي ماشوم له تبې وژاږي
دا دغم او رنځ سازونه څنگه دي

سپتتا

څپه:

مستله غيږ دسمندر كي
دسر تاج دتو پانو يي
له آرام ساحله تښتي
ته ژو ندي په خوځيدو يي

بينوا

اوږده لار

په ټوله سیمه کې با ران او ری
آسمان ناری وهي ورېځ ژا پی
زمونږ دمخه په یوه خړه باندي
یوه کچه لیږدي اوږده لار نغاړي
خو زپی خو لی په باران لندي
په خړی پرتی اوبه تری داری وهي

شپيته کلن بو دا له ښځې سره
 پسي روان دی سختی لاری وهی
 دښځې غیږکې یو ماشوم ویده دی
 کله چی تا لنده شی ورپن دی
 موری راتینگ کړی چی دی وژای
 سر یی خپل زړه ته برابر کیږدی
 دبا ران خاڅکی لکه غشی راڅی
 سوږ باد په سترگو لکه ستنی لگی
 دلار تیری شکی په لو خو پښو
 دچرو خو کو په شان سونی لگی
 د بو دا پو زی نه او به خاڅی
 باد چی پیاوړی شی زگیروي کړی
 کله چی و پر زی نو شکر وایی
 بیا چی را پور ته شی ستمی وهی
 بیاچی په یوه لاره کی سر کیږدی
 کانی پری باسی لوی دریابجوړ کړی
 په ټوله سیمه کی باران او ری
 آسمان ناری وهی ورینځ ژا پی
 زمونږ په مخه په یوه څره باندي
 یوه کپه لیب دی اوږده لارنغاړی

« سپنتا »

چی لوولورشی

چی شنه فصلونه قدرت چې اوکا
کښت طلاکاره غوندې انځور شی
یعنی لوگری لوونه گډ کا
چی لوولورشی چې خواری زورشی

که چیری هلته پیاوړی زنی
زموږ د غنمو اشرته را شی
ستاسو د کلی په خبرو لو
زمونږ د لویو وړو سلاشی

نور که راخی ښه که نه راخی ښه
 زړه به می غواړی چی شی خبر ته
 زه به په چاپسی ټولوم و ږی
 که ته را ځه شی زموږ اشر ته

• • •

چی ته یی ریښی زه درپسی گرځم
 بهانه دا چی ټولوم و ږی
 ته ماته کوری زه تاته گورم
 سترگی او به کا د دیدن تږی

• • •

ته به خواړی کړی زما د پاره
 زه به خواړی کړم د تالپاره
 ادی به خو ښه زما په گیږی وی
 بابا به خو ښی وی دتاله کاره

• • •

چی لاس تنها کی نه شی د لداره
 دا توری سترگی کله اوبیندی
 چی زړه تکره وی داخبر زموږ وی
 په پستوگو ټولا ښه ټولیدی

• • •

که دیدن غواړی شیرینه یاره
 چی لوو لور شی چی خواړی زورشی
 اشرته را شه دیدن به وکړی
 هم به خوشاله زموږ کلی کورشی

(ښلارو)

سایلا نی بزگر

۲

بی پروا را غی ساده بزگردی
پنبی یی چا ودی گر یوان شکید لی
منخ یی شو کاری شو نپیی و چی
لو بزی اخیستی گر می وهلی
سر ببر شوی نو کان مات شوی
پایخی شکید لی خیسروخو پ لی
چا ویرو لی چا خو رو لی
چا ربهر و لی چا غو لولی
ساده بزگر دی د چا نوکر دی
جشن به گوری او بیا به درو می

کله په شا ځی کله په منځی
 کله را ستون شی کله روان شی
 کله مو سکی شی لږ خندنی شی
 کله نا ځا په له خندی وران شی
 ښار ته را غلی له لری سیمو
 هر شی ته گوری ورته حیران شی
 چا ټیل و هلی چا پرزولی
 چارا شپولی چا شر مولی
 ساهه بزگر دی دچا نوکر دی
 جشن به گوری او بیا به درو می
 • • •

خلکو ته گوری ښه لباسونه
 تور پتلو نو نه سپین کمیسونه
 په پښو بوټو نه په تن کوټو نه
 سره یی مخو نه سپین یی لاسونه
 څو ځله میرمنو څو ځله زامنو
 جوړه جوړه ځی زلمی او جوت ته
 دده په زړه کی خوځی موجهونه
 تش ار ما نونه و چ هوسونه
 ساهه بزگر دی دچا نوکر دی
 جشن به گوری او بیا به درو می
 • • •

خدا زده چی شپه به چیری سبا کړی
 ته یی لیمځی شته نه یی پوزی شته
 څو ځله پسی گرځی څو ځله یی پروا کړی
 که خوار رنځور شی را پی ضرور شی

خوك يى دارو كړى خو لك يى دوا كړى
 له غرو راغلى خا له يى نشته
 بى شپو نه وړى دى تاله يى نشته
 ساده بزگر دى د چا نوكر دى
 جشن به كورى او بيا به درومى

• • •

پلار يى مې شوى دوطن جنگ كى
 دى يتيم شوى بيا دهقا نشوى .
 اوس چى جشنو نه دخپلواكى دى
 چا ورت ته ويلي را روا نشوى
 په لرى لارو په شپو اوور خو
 نبارته راغلى اوستو مان شوى
 جيب يى خالى دى پښيمان شوى
 ساده بزگر دى د چا نوكر دى
 جشن به كورى او بيا به درومى .

• • •

(سپنتا)

تلوسه

په ژړا كى دى مو سكي دى
 په زړه اوړ په خوله خندا يى
 سوز تپش گدا ز دى ژوند دى
 ته وا روح د (بينوا) يى

پلمی

داو چتو غرو په منځ کی
په اسفالت سپر ک روان و
ملا درد منه پښی چا و دی
لاره لری وه ستومان و
لری پلنی وی په غرونو
را روان یاغی توفان و
لاری ته ور په یاد شول
پدی واک کی خپل کارونه
ددی غرو په ځنگلو کی
خپلی هڅی زحمتونه
کلنگونه زنبیلونه
سا په ژمی سخت کلو نه

کلکی پر ټپې مې کړې ما تې
 سرکش غرو نه مې هوار کړل
 سین مې سپیڅ که خپلې سترگی
 سیلا و وټه مې مهار کړل
 ستر پلو نه مې تیار کړل
 برف کو چو نه مې ایسار کړل
 بریتو دمسا پر کی

یوه نری مسکا پیدا شوه
 په سا ده زړه کې یې وینښه
 یوه خوب وړې تمنا شوه !

(کاشکی بیا په دغو غرو کې
 دکارو نو یوه غوغا شوه)

نا خا پې ور با ندي را غی
 یو مو تر له پاسو غرو نو
 شگې خټې یې ور باد کړې
 دی یې و یو ست له اوبو نه

پنډه یې و لویده له شانـه
 را بیدار شو له خو بو نه

ای دغرو نو مسا پر ه!
 دهر چا ده (خپله برخه)

که آسمان ځمکې ته کوز کړې
 و به نه و زی له (دی نرخه)

څه او چت څه لنډه یې
 دغه توره او ټـ ده کر ټـه !

(سپنتا)

د کار یگر زگیروی

خو دی توان دی خور وه می
زپه می لوی دی زو بلوه می
زور ستم دی په خپو کپ ه
اور دظلم په لمبو کپ ه
تو دوه می تو د وه می

زړه می مه سیڅه چی سوځم
له سیڅلو بیر ته خو ځم
ستا د زړه سیڅل نیستی د ه
زما د زړه سیڅل هستی د ه
سو څو ه می سوځوه می

* * *

څو چی ټو له سره لمبه سم
سر تر پایه لو لپه سم
هر بشر کی می شر رسی
په خر من د ظلم سر سی
تیز وه می تیز وه می

* * *

چی له ربې ه دی تا وین م
څو چی رغړم مطبو طیرم
ستا زړه سوړ زما پهرې اوسی
زما زړه کروړ ستا له کړاو دی
کړ وه می کړ وه می

* * *

زما پښه وینو خپه سره کړه
لا تری جوړه فواره کړه
څو هر شاڅکی یی طوفان سی
دظا لم کور با ندی وران سی
ژو بلوه می ژو بلوه می

(ښووا)

بوډا

هغه لیری هدیرو کی یوسپیښیږی بوډا ناست دی
لمر دغره تر شاپتیری
دافق لمنی سری دی
دقبرونو ونی زانگی
خړی دوړی پربادیږی
بوډا ناست دقبر شاته

په ورو ورو ورته ژپړی
 له میدانہ خو ډېری
 په لږ زانه لاس را واخلی
 پر زاپه قبر یی کښیږدی -
 وروسته اوښکی کی په پاکی
 ترساره اسویلی وروسته
 سترگی ونیسی آسمان ته
 دواړه لاس کی پسی پورته
 مونږ خو هم ستابندگان یو
 مونږ هم تایو پیدا کړی
 ږیره سپینه شوه ملا کړو په
 زحمتونه مو گا للی
 خو تر څو لاصبر وکم
 دسپرو با دوله لاسه
 بوچا ورپږ دی را تاو شی
 پر زاپه قبر ور غوزار شی
 نړوی یی پروت دی دی لحد کی
 بیگناه دی وژل شوی
 دسرکار ظالم شلاخو بل جهان ته استولی

شمه پزی ته نژدی کی

خدایه خدایه چیغی وکی

غلامی سودی منلی

مچوی هره ډېره

عبد الباری جهانی

یا غی خچی

دزپو گر گوسته ایستل دی
دنوو بوټو نوی کول دی
هرڅه په منځ کورت اړول دی
سر بیلول دی او سر بایلل دی

(زیار)

شاعر او جنگ

زه د حسين او ديني كلا دېن طوطی يم
زه دمینی دو فا د گل مسکا يم
زه تعمير يم محبت يم خوږ ژوندون يم
پلو شه ديو خوږی خوږی رهايم

• • •

ته دوينو او داور يو سور تو پانی یی
دنفرت او هلاکت يو جهنم یی
حسن سیزی مینه و لوقی ژوندخوار کړی
دو فا اود خندا سر ته يو غم یی

زه دگل دپستو شو نه و چی گپیری
د ښایست هغه احساس او اداغواړم
زه دستر گو دکاسو نه چی څلیری
دشبا ب هغه نشی او حیا غواړم

• • •

ته خو زی شونډی ترخی په اسوینو کړی
دزړه گوټو کاسی ما تی کړی پیری کړی
په ژړا ژړا رڼی کړی ښکلی سترگی
دښایست در نا بلی ډیو ی مړی کړی

• • •

زه شاعر یم وایم ټول جهان ښایست شو
غر او سمه کی ښکلا را ټو کیدلیء
هریو غر زما فرهاد ته شیرینی وی
هر آبشار د در خو حسن یادولیء

• • •

ته یی جنګ وایی داټول جهان دی جنګ شی
د فطرت ښایست دی خاوری شی بد رنگ شی
دانسان چی شرافت دی او جمال شی
دانسان دی خپلو وینو کی رنگ بنگ شی

• • •

زه دامړی خاوری را اخلم لوړوم پی
ویم پیدا می پکی حسن دجنت کړی
ته یی ښکلو باغچو دپاره حورشی
گل غوټی ور ته په خاورو کی لت پت کړی

زه دی نوم د بنایست او حیالغواړم
 زیږوم ورته د حورو مجلسونه
 ته دپیغلو گریوان و نیسی تارتار کړی
 په بازار کی یی تس تس کړی اوربلونه

• • •

زه ویم ټول انسانیت یو محبت شی
 نر دی لری دیو بل نه خا ریدلی
 ته وا غواړی دی نفرت نفرت شی
 رور دی رور را پر زولی او دارلی

• • •

زه په دی نړی مین یم جوړوم یی
 بنیکلوم یی سازوم یی پاکوم یی
 که یی کانی که لری گی که انسانانوی
 خما ستوری او سپوږمی دی خلوم یی

• • •

صحت حسن خوشالی که تازگی دی
 راو لم یی خپلوم یی خو خوم یی
 که مرض دی او که جهل دی که لوږه
 اړوم یی ورکوم یی جوړوم یی
 ته قاتل زما دپاکو ارادوی
 ته دی هر څه نه تو پان دسرولمبو یی

• • •

ته می سو زی نازولی ارما نونو
 هور کوی زما دژوند خوا به خوبونه
 شو کوی د ژوند لیلا زما دخوانه
 جوړوی را ته دو زخ خو بی دنیانه

ته دښمن می دتاریخ دلو پر نیکوئو
ته دښمن می دپچو او دنسلوئو
ته دښمن می دتهذيب او ثقافتی
ته دښمن می دپښتو اود غیرتیی

• • •

زما هیڅ ندی محفوظ چی تر خوته یی
زما هرڅه به ما مون شی چی ته نه یی
بله هیڅ لید لی نشی بس یوه ده
دغیرت دقانون سکو ته فیصله یی

• • •

که رښتیا زه دشعور نه ډک انسان یم
که رښتیا غیرت لرم د پښتوخوان یم
که رښتیا دخپلی خا وری حیاغواړم
که رښتیا به وچو شونډو خنداغواړم

• • •

که رښتیا ژوند جوړوم دمحبت نه
که رښتیا شیطان او باسمه دجنت نه
بله هیڅ لید لی نشی بس یوه ده
دغیرت دقانون سکو ته فیصله ده

• • •

دزیا سمه جنگ تا سره جنگیرم
له دنیا دی ورکوم هله صبریرم
جنگ دی جنگ دی جنگ دی ستاسره می جنگ دی
دا می فرض دا می مرام او دا می ننگ دی

ستا بړيڅو ستا بچوسره می جنگ دی
ستا زهرو نو ستا وسلو سره می جنگ دی
ستا په زر اوزور غاور سره می جنگ دی
ستا دلا ری هر جا بر سره می جنگ دی
• • •

چی هر گوټ کی د دنیا تر انسان ننگ دی
جنگ دی جنگ دی دهغو سره می جنگ دی
لعنتونه د دنیا نه ور کومه
د آدم نیکه دا خو نه پاکومه
* * *

بنا ماران دخزانو نه پاڅومه
انسانان په زحمتو نو مړو مه
چی په امن دادنیا له غلبلوشی
دانړی زمونږ د مینې یوه ځانگوشی
* * *

دور دلوپ انسا نیت دو رورولوشی
دا زما خاوره جنت د خوشا لوشی
ای ملگرو زه شاعر یم دا می جنگ دی
هم می فرض هم می مرام او هم می ننگ دی

(اجمل خټک)

جڙه

خو ٻي پا تي ستا له مرگه ڪڙم نامڙه
چي به خوره دو لس کي غواڙي لوڙه
تور دڪفر لگو وکي دي خيل چم دي
که نه دين لري زما په تا خه اڙه
جوڙ وي پانه کوو ته می که پلکی
پري ٽينگيڙي به هم ستا دتا بوت دڙه
او سيلی دما تو زڙو نو هسي بو له
چي هم ستا له کوره هسکه ده لوڙه
گوره نن سبا لا هو ٻي و يره وکڙه
دبيو زلو له ليمو و تلي خوره
يا به لاس اخلي له دي دا ڙه ماري نه
يا خو کيڙي بنڊا ري ته به دي لوڙه
داوگري به دي سر کڙي په ڪخوره
ستا به مرگ به شي هواره هره جڙه

(زيار)

توره ارتجاع

(دخائانه دسیسو دکشف نه
وروسته)

تاچی به شوله خوړه
کړه به دی پرده خپله
نه مومی شوله به اوس
نه به شی پرده دی اوس
لمر د جمهوریت خلی
حق راځی باطل خغلی
تور پتی ټا په پرتا
کلکه لگو لی چا

ته یی هر ځای توره ته له سیاهی توره
نشی پتیدای چیری نوره رسواکیری به
مهی افشا کیری به .

مله دشاه شجاع وی ته   توره ارتجاع وی ته .

(زیار)

غم او خوشالی

دچاله خونی نه دشوړ اوڅوږ تنجاگیري
د بی وسی چغی وهی څوکی فریاد نه اوری
دچاله کوره غږ د ډول او دسورنا جگیري
ددر وازی په خوله کی چغه دناښاد نه اوری
په یوی وړانه کړی په بل باندي خوښی راولی
له خو یی واخلی دغه ډیرو ته ښادی راو لی

(پيوند)

واوره

واوری ورپزی
پتی دواورو لاندی پت دی
خا روی بهر نه پوول کیږی
بیټاوی نشته
هریو په خپل کور کی ایسار دی
آواز دپاستو بوی دلاندو

وده له خو به وینښوی
 تیاره سهار دی
 آواز دپاستو بوی دلاندو
 هاغه تیاره خونه کی نشته
 پسه یی په پور کې چاته ودرې
 اوږه یی مخکی تمام کړی
 ماشوم دو خته را وینښ شوی
 زړه یی سو کړک ته هوسین ی
 خونن تنور لا هسی سوږ دی
 ادی په خنګ کی ورته ناسته ده ژپړی
 واورى ورپړی : زما په هفوسلام وایه
 چی دماښام ډوډی داوښکو سره خورینه

واورى ورپړی
 واوره څه پاکه څه سو چه ده
 کار غان له ورايه تور څلیرى
 لوږى ژورى پکى يوراز
 واوره دسپینو زړو نو نښه
 واوره دښو فصلونو زیرى
 واوره دمینی یا دونه
 واوره دسترگو غځونه
 واوره چی ټوله شى زیاتیرى
 چی سره غونډه شى ټینګیرى
 واورى ډډیرى
 شاو خوا سپینه رڼا ده
 آسمان بیخی نه ښکاره کیږی .
 دونو څانګى نژدی ځمکى ته رسیدیرى

خانگه چي واوره پري پر ته وي
 چي ښکته مخکي ته کږه وي
 خو مړه درنه خو مړه ښايسته وي
 هلک ختلي دي با مونه پاکوي.
 بيکاره واوره يو په بل پسې له پاسه راتونږي
 هلک په کار کي له يخني نه نه وازيږي .
 واورې وريږي .

• • •

دکلي ځوان بچي روان دي
 لاره يي سخته
 منزل يي اوږد د و
 دغريبي پسې دښار لوري ته ځي .
 وينه توده ده هيله ژوندی ده
 څلمی روان دی مخ په وړاندې
 خو چي روان دی ديخ زور پري نه رسپري
 واورې وريږي . دکلي ځوان بچي پوهيږي
 چي خامخا ښار ته رسپري
 دنوی ژوند نه خبر شوی
 هيله ژوندی ده .
 چي دبیو زلو کلیوا لو نس به خامخا مريږي .
 چي دی بي ځمکو بز گرانو لره ځمکه پيدا کيږي .
 دکلي ځوان بچي روان دي
 دپیغلي غږي په غوږو نو کسی زنگيږي:
 مسافر ی په کرازي کړه
 اصیل زاده يم په نامه دی ناسته یمه .

(جنید)

کلهی

خو کیردی خو پېڅول وو

اړولی وو خو کلهو

ښی په مینه او سیدلی

څنگ په څنگ په یوه مینه

• • •

خو او ښان و خو یی خره وو

خو یی میړی خوی و زی دی

تر ما ښامه خریدلی .

به سپیره میره غونډی کی

خو شپې وو تی یخنی شوه
دلته سخته شوه ټيکانه

کېږدی ونې یدی ټولی   کږی ولاړی و لښلی (۱)

• • •

خوخر خوړی شو غږ کې
دکور شته یی سره ټول کړل

خو دیگونه خو ښانکه (۲)   خه وړی وی وی تړلی

• • •

دبی سره لاری خوری
بی یو خو منه جواړی و

خه سابه او خه گوللی

یوڅه کورت یوڅه غوړی وو
کوچنیان یی په وری کی

ماشومان یی وو په غیږ کی
لوڅی پښی یی نارینه وو

ښځی تلی و رپسی پلي

• • •

دایی ژ وند دی دا یی ژواک دی

دا یی شته دا یی پا سره ده

کله لیر دی له گوملی

کله لیر دی تر پنجابه

• • •

دا ددی خاوری خښتن دی

داددی هیواد مین دی

دوی دی وینی بهو لی

دهیواد په خپلوا کی کی

۱- لښل - لیر دیدل .

۲- ښانک- خاورین لوښی .

نه یی دټیکې ځای مونده کړ
نه یی وموند دسر سیوری
له پیرو پیرو را هیسی

کډی دی تللی را تللی

• • •

نه پوهیږم چی تر څو به
ددوی ژوند په مین تون وی
څو به گا لی څو به زغمی

په خپل ځان دنورو بلی !

(دفع)

کیڑدی

ہلنتہ دوچ داگ پہلمنہ باندی
دمینہی باد تہ یوہ کیڑدی رپڑی
پہ دی کیڑ دی کی یوہ رنخورہ بنجھہ
اور بلوی او لہ دردو ژپڑی

دکميسه له ترازو څخه يې
دبې پناه صورت پوستکي ښکاري
دو جود تو ښه يې رنځو خوړلي
په هر اندام کې يې هډو کې ښکاري

• * *

يو ډنگر سپي گرد له کيږ دى گرځي
يوه زړه او ښه په اغز يو چوده
دخاورو دوړو کار وانا نو روان
دماز ديگر ستر گه په کينا ستوده

• * *

دغه کيږ دى دا مسافره بېړي
چې لاري نغاړې او مزلونه وهي
کومه خوا درو مې چيرې لاره کوي
دڅه دپاره واټنونه وهي

• * *

دبې وطنو پو ندو ياره	اي توري توري دصحرا بېړي
ستا دستومانه ژوند اوږده لاره	وايه چې کله به انجام ته رسي
(سپنتا)	

کورنی

له یو کاله تر بل کاله

کو زا ره به یی کول

-۴۳-

پلار ومور وه ما شو مان وو

جو په کړی یی وه خاله

رسیده یی لاس تر خولی نه

په سختی او په خواړی یی

دکال گټه رسول

چی ریښل هومره خوړل یی

غله و نشوه کال وچ شو
 دا نې و خوړې مخکې
 تکلون نه شول بې گټې
 ژمی سخت وړ پسي را غي
 وا وړی وشوی خر وارو نه
 نه خواړه وو نه پو بڼاک و
 خو شپې تیرې شوی نهرې
 کور نې لوړې دو که کړه
 بڼې ژړې وینې وچې
 شوه خوره په ټو لو غړو
 دنا خاپه مرگي ویرمه
 ټول اخته په خپل خپل خان شول
 پلار په خان ومور په خان وه
 ما شو مان یې وو بې وسه
 نه یې کس و نه یې وس و
 پلار په یوه ولاړ مور په بله
 ما شو مان خواره واره شول
 څوک په یو ځای څوک په بل ځای
 یو له بله پناه مړه شول
 ډیر کورو نه داسې تش شول
 ډیری مینې وی سپیری شوی
 کور نې خوړی وړی شوی
 مړونه ډکې اد یری شوی

(رفیع)

بنځه او مېړه

په سرو غرمو کې دمېړه له څنگه
لورې پهلېس کې دی لېونه کوی
ملګرو دغه خړې پړې میندی
دوی هم دېنه ژوند امیدونه لری.
يوه ولسی پیغله وایی:

که می سینه راته غلبیل غلبیل کړی
ددېمن غشی نه به څنگ ونه کړم
دخوار یکنس لور راته ونه وایاست
که دملالی په شان ننګ ونه کړم

پیوند

دښځی ژړا

مه می خندوه زه چیری نه یم دخندا
زه یوه ناره یم دغمو نو ددنیسا
ستاپه زندانو کی می پیری پیری ژړلی دی
نشته راکی توان نور دغمونو دژړا

زه دژوند جوهر د عشق د یسوه دانسان مور یمه
 تا کړمه نا نخکه دشيطان دمشغولا
 کله د یخنځی رد سپینو زرو را کړی واچوه
 کله دی کړیو کی بندی کړم د طلا
 دا زما په لاس کی کړی ندی اتکړی دی
 زما دغوږ لبنتی د وینځیتوب دی برالا
 زما دسرو پیزوان د غلامی دذلتونو
 زما دغاړی هار پړی دظالم دی دتا
 زه زر گونه کاله لکه خاړوی خرڅه شوی یم
 ژوند می شو لوگی دازادی په تمنا
 زه یو ښکلی مال ستا دزینت او تجارت ومه
 یا یوه تحفه دستمگرو درضا
 کله به چی خرڅه شوم نا نخکه کنیزکه وم
 پښی به می شوی ماتی هر ظالم ته په نخا
 لری له وطنه له همزولو له ملگرونه
 سترگی به می پوچی کړی غمونو په ژړا
 لاره دهوس کی هر فاسد دپتکی گل کړمه
 خای کی دعزت بیا بی عزته دهرچا
 ستا شوه امیری شوه که خانی شوله
 زما شو که آفت شو که ذلت شو که بلا
 اوس راسره مات که دتاریخ داخنځیرونه
 ایسته که له لاری تور د مونه دجفا
 زه دانسان مور یمه درنه یمه آزاده یم
 دا د بندگی زولنی لری که له ما

(سپنتا)

گا ونه‌ی ته

مه وهه دا خواره بنځه مه وهه
بی له تا نه بله اسره نلری
تا ته یی له نورو نه پناه راوړه
بی دتا له غیږی وایه څه لری
داد اوښکو ډکی سترگی وچی کړه
بس ده چی پلرو دی ژپو لی دی
نور نو دا ویرجنه صحنه ونغاړه
ډیر عمر تاریخ او خدای وهلی دی

خلک په کړاو سپوږمۍ نه څي
ته د کور سپوږمۍ په تندرو نيسي!
نور يې لاس تر غاړه منځ په هسکه څي
ته يې دکو څيو دسرو نيسي
ښځه چي په کور کي ژپني گورم
دا لويه دنيا را باندې تنگه شي
دا دراکټ عصر او دا زوړ فکر
(کاشکي چي په ټولو باندې ږنگه شي)

چا ويل چي حق د زور ورو دي
دابه دپښتون له خولي وتلي وي
دوي کي چي کمزوري دي نوودي مري
چا سره چي زور وي نو ښاغلي وي
دا دځنگلي بنياد ما نو دود
مونږه پښتنو پوزه سا تلي دي
دغه به نو نوم دپښتو نوالي وي
ځکه مو شهرت هره خوا تللي دي

دا ښکلي موجود چي تاته کور کوي
داستا مساوي دي ستامري ندي
تل يې خو لگي په ژړا ورانه وي
دا موجود خوستا دلوبو شي ندي!
جگو ديوا لونو کي دي بنده کړه
بيادي سپين کين ور باندې خپور کړ
ژاړنده ژوندی د هديرې ته کړه
نوم دي بيا ددي هديرې کور کړ
پام کوه دښځه ډيره مه رته
دابه درا تلونکي نابغه مور وي

دی تورو ایروته اوبه مه‌شینه
 دی کی به زمونز هزر دشتی اوروی
 ته که به ایوب باندی میوند گتی
 پام کپه چی ملاله په سنگر کی وی
 نور نور سنگرونه به لا وگتی
 داد ستوری نقش که دی سپر کی وی
 (شیون)

دتودی وینی خاوند ته
 ای چی گرمه وینه گرخی ستارگو کی
 ژر را دانگه چی سیلاب در نه تیریزی
 که له دی سیلا به پاتی شوی داواوره
 داوواد اولاد به ستاگور کی شرمیزی
 (پیوند)

اصلي لور

زه شالي زاره کي وږه لويه شوم
ددهقاني په کارو ښه پويه شوم
سپي تو دی می ډيري وگا للی
لوږی او تندي می هم ولید لی
• • •

ښه! زه دداسی رنځیدلی لور یم
دلوخ لغړ او درد یدلی لور یم
ولی په دغه لارې غمه نه ځم
څنگه به خلکو سره سمه نه ځم!

(پيوند)

زړه ډښه

سپين سړی څه کوی؟ دا کوم خوادرو می؟ چا کره ځی
ته څوک لری؟ بچی دی چیری؟

کور دی کوم طرف دی؟
ځای راته وښایه چی ودی رسوم نه شی تللی.

کلی لری؟

خپلوان دی شته؟

وروز دی په کوم طرف دی.

لاس یی په وروځو امسا شاته کړله ویی ویل

په پر هرونو مالگی مه شینده، تالان لایم

تاسو می پیژنی چی څوک یم اوڅه می کول

په مخ چاپونو ته می وگوره رسواریسوا یم
 نوی غوټی وم لاگل شو ی نه وم ورژیدم
 په وړ کتوب کی می پلار وینځه کړم ناکامه شومه
 کله په کور کله حجره کی مسخروپه نامه
 دبادارانو تخنولو کی بد نامه شو مه
 ورو ورو سازونه شوزنگونه شومیلسمستیا وی شولی
 ورو ورو سا زونه شو رنگونه شو گله او وی شولی
 ورو ورو جامونه شو مستی شو لسی خنداوی شولی
 ورو ورو لاسونه شو منبل شولوبلاوی شولی
 ورو ورو میدان شولو انعام شولودخه دپاره
 (چی ورشم مخی ته عفت می په پیسو خرڅ کړم)
 ورو ورو صفت شو ترانی شوی اشاری یی کړلی
 (چی ورشم مخی ته عفت په ترانو خرڅ کړم)
 ماد بنکلا میری دخپال دنیا پیروملگری
 ماد خانانو په حجرو کی اتپونه کول
 زړه به می سور وخو مسکا به می کوله ورته
 دزړه دپاسه می هغوی ته سینکارونه کول
 ما به نخل ورته نخل ورته چی ستړی به شوم
 دوی به ویل راته چی بیا هغه نغمه ونیسه
 زه به چی ستړی شوم دمه نه وه سلگی به می کړی
 دوی به یو بل ته په خوړلو ویل دمه ونیسه
 زما انعام غیبه کی ناسته وه دبل په ورنو
 دغو دینمنو شو نلوو بل ته لذتونه بخښل
 زه به له خوبه دمه مړاوی سترگی نیمه شپه کی
 دی پتو سترگو به می دغوته خوندونه بخښل
 زما به سری سترگی له غمه له ژړانه شولی

دوی دا دردمنی سترگی ځانتـه شرابی بللی
 زما تودو اوښکو به دواپه انگسـی راسره کړه
 دوی به دوینو فواری هم گلالـی بللی
 ورو ورو ځوانی لاپه مستی لاپه زه یواځی شومه
 بیا به نو کله کله دنگو محفلوته تللم
 ورو ورو می حسن کمیده پیغلـتوب وتنـبیده
 بیا به نو کله کله پنگو محفلوته تللم
 بیانه میر توب ونه ښکلا وه ، نه دوستان ملگری
 بس یوه زه وم بدبختی وه اوخواری راسره
 بیا نه عاشق ونه انعام نه ترانی دمیـنی
 بس زپه ډمه وم ژپاوه بیکا ری راسره
 • • •

زلمیه! پوه شولای. زه څوک یمه؟ اوڅه مې کول ؟
 اوس څمه خلکو ته فقط او ښکی زاری راسره
 گرځم کوڅو کی چی ځوان نسل ته ژپا وکړم
 رقیق زېښت وړند پیغلـتوب او بدبختی راسره
 ما قربانی کړی څو زما په شان دی نوری نشی
 زه دی سرتوره یم خونوری دی سرتوری نشی

(پيوند)

ای ددر دونو درنخونو پیغلی

ای دپامیر دهسکو غرونو پیغلی
ای دهلمند دغور خنگونو پیغلی
ای دسالنگک دتو پانونو پیغلی
ای دکونپ دسیلا ونو پیغلی
ای دخیبر دگزارونو پیغلی
رنک دی الوتی په تاخه شوی دی

سیندونه چغی کړی ژپړی په تا
 غرونه لگیا دی ویل ی کین ی په تا
 دکلکو تیر ووزه سو ځیری په تا
 ای دوحشی استبدا دونو پیغلی
 رنگ دی الوتی په تاخه شوی دی

* * *

ستا دخیشتو ستر گو رهاپته ده
 دپتی خوا ی نه دی خندا پته ده
 دسپیره مخ نه دی ښکلا پته ده
 ای ددردونو درنځو نو پیغلی
 رنگ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

ځوانی دی رنگ دپیغلنوب نه وینی
 سترگی دی ښه ژوندون په خوب نه وینی
 زړه دی هوس دمینتوب نه وینی
 ای دنا کامو هو سونو پیغلی
 رنگ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

موثر دی هیڅکله لید لی ندی
 غږ درا دیو دی اور یدلی ندی
 نوی ژوندون در رسیدای ندی
 ای دباندو دتیارو خونو پیغلی
 رنگ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

خواری دی ډیره ده فایده دی کمه
 ناسته یی سین ته دنسر په تمه
 په ځان بیداره شه لږ جار دی شمه

ای دېها ندو سیلا وونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

ستا دخواری گټه خانانو ته ځی
وروسته دبنار سوداگرانو ته ځی
آخر دباندي پر نگیانو ته ځی
شی پی سمبا له دچانسونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

لوړی رنځو ره کړی غذانه رسی
په کال کی یوواری بنوروانه رسی
خواره ناروغه یی دوانه رسی
ای دبیو ختو اجلونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

څیړو لاسونو کی تنهاکی لری
درنه دجواریو گیوی شاکی لری
دخولو خاڅکی په مخ پاکی لری
ای دسپيڅلو کړاوونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

• • •

ته په ځان دومره تکلیفونه گالی
بیا دچا ولی منتونه گالی
ترڅنګدن پوری غمو نه گالی
ای دپښتو او غیر تونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

داشته منان چی عیا شان دی خوری
چی دما نیو خاوندان دی خوری!
داخو دخلکو دبنمنان دی خوری
ای دترخو استثما رونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

* * *

دا دپیسو په کثافت لږ لږ
چی تمام عمر یی حرام خوړلی
ولی یی ستا لاسونه پنبی تړلی
دغلامی په زنځیرو نو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

* * *

را پازوه دغیر تونو ځلمیان
ننګ ته رابوله داد غرونو ځلمیان
را غونډوه دغرو رغونو ځلمیان
را غونډوه دغرو رغونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

* * *

وړا ندی ورڅه دار ما نونو سره
دغیر تمنو خویندو ورونو سره
دقر بانې او کړاوونو سره
در سره ځی به په لکونو پیغلی
رنګ دی الوتی په تاخه شوی دی

(جنید)

په شاعر ژړا

يوه پيمځی پښتنه پيغله
کوی له مانه شکا یتو نه
وايي چی خدای می قلم درمات کړی
چی می دمخ کړی حکا یتونه
زما سری شونډی بهستا غوټی وی
خوزه له ویری سپړلی نشم
دتورو وینو می خولگی خطا ده
چا ته له شرمه ویلی نشم

دلته می خنهی په منخرازا نگی
 هلته می مخ خوری توری متروکی
 چی زه له درده کړه وږه شم
 ته یی بیا شمیری نازو نخروکی
 زه دمنگیو لاندی زگیر وی کړم
 ته می نری ملا خلکو ته ستایی
 زه داهلې گرمو کی لو کړم
 ته دلونگو ترا نی وایی !
 چی می شکیدلی کمیس ته گوری
 بیا می نوتی ته کتل گناه ده
 خیری گریوان چی در باندی ژاړم
 په سپین تهر می خندل خطا ده

(شپون)

زه پيغله د لرغونو سر درویم

زه پيغله د لرغونو سر درویم
زه دنگو دنگو غرویم زیږولی
زه پراخو شنو لمنو یم روزایی
زه پيغله د لرغونو سر درویم
ویلی می سیندونو ته سندرې
خپو راله بنودلی اتیونه
غور ځنگک می سیلاونونه زده کړې
مستی می په غرڅه کی ده میندلی
زه پيغله د لرغونو سر درویم

زه مینی پیدا کړی یم او مینه زیږومه
 زه لوږی څوړولې یم خو لوږه ورکو مه
 زه لمر روښانه کړی یم خو پویه خپرومه
 زه نوی یم زه پیغله یم زه عصریدلومه
 زه سترگه دسحر یم اوراتلونکی یم لیږلی
 زه پیغله دلرغونو سر درویم

• • •

همت می مینده کړی له پا میره
 میړا نه ده راپاتی له بابا نه
 غیرت می دی راخیستی له میونده
 زرگونو حادثو یم از مولی
 زه پیغله دلرغونو سر درو یم

* * *

ای بختور ولسه ددی غرو
 خاونده دلرغونو سر درو
 زه تالره ژوندی یم
 ته زما دزپه مضمون یی
 ته زما دارما نونو سر چینه یی
 ته ژوند ته می جذبه یی
 جذبو ته می ژو ندون یی
 زه ستا په درناوی کی یم ښاغلی
 زه ستا اصیله لوریم خو تانه یم پیژندلی
 زه پیغله دلرغو نوسر درویم

• • •

زه توری تروږمی ومه له تانه پردی کړی
 په مایی لگولی وو تورو نه

زما او ستا تر مینځه یی دیوال وپورته کړی
 زما مخ یی له تانه وپټ کړی
 تا نشو مه لیدلی
 او زه نولا وږه وم
 تیاره کی می خیره ستا نه لیدله
 ماته وی پارولی تانه ومه منلی   زه پیغله د لرغونو سر درو یم

• • •

اوس بڼه شو چی دشپی کډه شوه باره
 اوس زما اوستا دمینی یوه لاره شوه آواره
 اوس بڼه شوچی دیوال په پرتکیدو شوه
 دسو لی اودژوند، دځوان اودمینی دبنمنا سره خواره شول
 ځان ساتی او ځان سوچه ځان خوښی اوځان گټی ډلی ماته ومیندله.
 اوس بڼه شو په شا لارل په شاتلونکی
 اوس هیله پرمختگ دی غوښتنه دوطن آبادول دی
 اوس وخت ددی هدف دتوپیر و نوورکول دی
 ار مان دولسو ژوندی کول دی ښه
 زه دی سپیڅلو هیلو یم عمل ته پارولی
 زه پیغله د لرغونو سر درو یم

* * *

قسم دی د لرغونو سر درو په هسکو هسکو څو کو
 قسم دی ددی غرونو په زمره
 چی ای خواره ولسه، زه دی گیده مړومه
 زه ستا لرغونی کور آبادومه
 زه ستا د نیکمر غی دپاره ځان نه سپمومه
 زه سرتړپایه یوه ټوټه غیرت یم
 زه لوړه انگازه دجمهوریت یم.

(جنید)

خبرخادر

زه بناری وم زه عصری وم
ما و نوى دود منلى
دى هغه ساده پتبان و
په ساده پو بنى كى راغلى
زه په سپين وړ يښمن كميس كى
لكه بته ښكاريدمه
دسپو زوى سپينى رڼا ته
لكه ستورى خليد مه

نیمه شپه وه ټول ویده وو.
 چی زه ووتم له کوره
 تر هغی گینټی پرته وم
 و یریدمه چی له موره
 تور وینستان می ځکه گډوډ
 په او زو باندی خپاره وو.
 نه اوبدلی نه ټو مبللی
 نه ښمنځ کړي نه پراته وو
 دشپي باد چی به را وا لوت
 بوی به یی زاوړ دگلا نو
 دمین لالی په دود به
 می مشغول شو په زلفا نو
 چی می بوی دزلفو یو سی
 باد به ورو ورو اړو لی
 هسی هم خوری ور یوی
 هغه لاسی خو رولی
 ما وی څوک به می سیی کړی
 له خبرو ویر یدمه
 زه وم سپینه بوښ می سپین و
 نو تر ونو لاندې تلم
 خود خانگو تر چولو به
 دسپون می شغلو پیدا کړم.
 څومره شو ځی پلو شی وی
 زه به یی هلته هم رسوا کړم
 ماوی یاره زه ویر یزم

لمر په گوټو نه پټیږی
 دا سپوږمۍ به مې رسوا کړی
 بیا به ټول راپسی غږ یږی
 ده وی گوره ددی غټی
 ونی سیوری خو څه تت دی
 را شه دلته سره کښنو دغه ځای څه غنیمت دی
 ماوی یاره که کمیس مې
 په دی خاوره کی سپیره شی
 سبا یی به ټول کاله ته
 پټه مینه زموږ ښکاره شی
 خړ کی غوندی څادر یی
 راته فرش کړ زما دپاره
 باندي کښینا ستو خو تیر شو
 هادشپی پاتې شو پاره
 هغه خړ غو ندی څادر مې
 لاتر ستر گو ستر گو کیږی
 څنگی شپی وی څنگه شپی شوی
 عمر څر نگه تیر پړی
 زه ښاری وم زه عصری وم
 ماو نوی دود منلې
 دی هغه ساده پټان و
 په ساده پوښ کی راغلی

ښارو

دما نارنگ

فکر کی خیال پہ خیال کی فکر نیول
ماناتہ رنگ رنگتہ ما ناور کول
دشاعر کار دی شاعری وگنہ
دزپہ پہ ستر گو خوب پہ وینہ لیدل

(الفت)

لمر څرک

داد دنگو غرونو خنډه کی
که سری وینی څلا کاندی
دا لمر شپه شهیده کړی
په تیرو تورو دوپا نگو

• • •

یخه لکی منی رېږه
خو سمسوره ښکاری په بڼ کی
ډمبر گل گلاب گلو نه
دا ودی یزی چمبیل هم

پاته مړی دڅا جو ڼو
دښا یسته ښا یسته کوکبو
دسرو گلو له گلیا ڼو
پرخه الوڅی نستیزی

• • •

یو رنگین غونډی داستان دی
اخ وډب دژوند پایښت ته
زور ور ټول پکی وړ دی
کمزور واړه پکی پر دی

(زیار)

د ابدیت مسافر

د زمان پلنه بیدیا کی
د تاریخ پر مارییچ لاره
یو خو خاڅکی دی دوینو
اود پښو دی یو خو نښی

• • •

یو غمجن لاروی درو می
پر اغزو
پر تورو کاهو
پر ژورو
اوپر لوړو
زولنی یی رنگ په وینو

پر لاسو یی ځنځیرونه
پر اوږو یی دژوند پیټی

• • •

دا غمجن لاروی څوک دی
خوار انسان دی
دی ر اغلی دی تور تم نه
دماضی نه دعدم نه
کړیدلی دی ستم نه
ددنیا او ښار په لوری
دغه وړک اقلیم وخوا ته
درنډا په هیله درومی
خو افسوس منزل نه مومی

• • •

دزمان پلنه بیدیا کی
دتاریخ پر مار پیچ لاره
یوڅو څاڅکی دی دویڼو
اود پښو دی یوڅو نښی

(محمود فارانی)

د عقاب خوب

يو عقاب ؤ
دى ددنگو غرو بچى و
دزپو نيكونو خوى ؤ
زپه ورو
زور ورو
دباران سره آشنا ؤ

دسیلی سره یی سیالی وه
په طوفان باندی مین و
سهمنا که به راکوز شو
لکه وریش کله په کاهو
کله واو بنسته تر وریشو
ددنیا پر بام به والوت
دسپون می سره زها کی
دپا میر دخو کو خوا کی
یوه شپه وه

توره شپه وه
عقاب خاله کی ویده و
سر درو کی سخت باران و
پرا نگان وو پار شوی
پت سوری کی بیا ماران وو
دبر یبنا خریکه خل خل
دآسمان خخه تر حمکه
غزیدله
خلیدله
لرزید له
ماتیدله

دسرو زرو خنخیرو نه
چی اسمان نه خنکیدله
په تیاری کی پتیدله

عقاب خاله کی ویده و
 بی پروا ټوله دنیا نه
 دباران نه دېر ښینا نه
 او دتندر دغو غانه
 یوناخا په آسمان سپین شو
 په تلوار راغله له پاسه
 یوه خړیکه بی امانه
 د عقاب کورگی یی وویشت
 خاله یو ځلی لمبه شوه
 پلو شه شوه او شغله شوه
 شوه شغله یی پر یشانه
 دشغلی نه غره اور واخیست
 اوږی جگ شو تر آسمانه
 عقاب دا منظری ته
 په حسرت کا ته هواته
 ددی ژوند کی لمړی وارو
 چی زړه یی رښ دیدلو
 دهغه سختو لیمو نه
 لمړی او ښکه خخید له
 دیو سخت تندر آواز شو
 عقاب پا خیده له خوبه
 گوری خاله ده ودانه
 گوری لو بی غره هم ولاړ دی
 سری یی جگ دی تر آسمانه

خو عقاب و پښيमानه
مرور وله خپل ځانه
چی دی ولی تینښته وکړه
دآسمان دغیږی لور ته
پریښود غر او څاله اور ته

(محمود فارانی)

ٲينگار

سم په سيند كى په مخكنه ولامبى ډير
تر هغه چى پكى ولامبى مخپورته
دابچى دزمانى مور زيږولى
چى ٲينگيرى دوختو نارامه زورته
(زياد)

زما اولسه زمانفیه

زما دشعر په زمزمو کی
په غزلو ترانو کی
زما دخيال په آسمانو کی
زما دفکر په شیلو کی
نه مینا سته نه جامونه
نه سا قی نه یی نازونه
نه مستی نه میخا نی دی
نه دمیو ډک ځمونه

نه غروب نه ترا ژیدی شته
نه طلوع نه یی خوښی شته
نه نخیرم نه رقصیرم
نه نغمی نه پایکوپی شته
نه نر گس نه یی بورا ده
نه بلبل نه یی غوغا ده
نه پتنګ په لمبو سوخی
نه دمرګ سره نخا ده

زه دټوله وجود وینی
هریو شاخکی یی اولی دی
زما قبله ده زما معبد دی
زما وجود دی زما نفس دی
دی خالق زما دفکرونو
دی هاتف زما دشعرونو
هم ساغر هم می ساقی دی
هم کوثر می دجا مونو
زما خوښی دی ماته گران دی
ستا اخلاق ستا عادتو نه
ستا دمینی مجلسو نه
ستا زیره زیره جنگونه
در قربان شم درواری شم
تر اوږدو او ږدو کالیو
تر کزو وږو بګی یو
تر پا پیچو تر خپلیو
ستا په مینه مو ساتلی
دهیواد ښکلی دښتونه

ستا په قهر مو خراب کړ ه
 ددښمن آباد قصرونه
 په لاسونو کې دی زور دی
 په رگو کې دنگ وینه
 په هر څاڅکي کې دوينو
 ددی ښکلی وطن مینه
 همدا ته یی چی ژوندی یی
 همدا ته یی چی هیواددی
 همدا ته یی چی وطن دی
 همدا ته یی چی آزاد دی
 په زما غیور او لسه
 په زما توپانی قامه

عبد الباری جهانی

د پسرلی سندره

زه سپرلی یم زه سپرلی یم
دادی راغلم دادی راغلم
دا زما دښایست کور دی ولسی خپ ولسی پمن وی
دا جنت می دبابا دی ولسی وچ ولسی خیرن وی
زما گل زما زلفی دی ولسی ریږی پهخوانی کی
زما حوره زما پیغله ولسی ومری غریبی کی

نور یی داسی نه پریردمه دغه هرڅه بدلومه
دغه غرو نه لپ زومه او لسو نه پارومه
زه سپرلی یم زه سپر لی یم
دادی راغلم دادی را غلم

* * *

چی پری خپله خدای مین دی، دازما دوطن غرونه
پر سرو نو سپینی واورى، په جولی کې ژپي گلونه
په سیندونو کې یی ژوند دی په رغو کې اتڼو نه
په ولو کې یی مستی ده اېشارونو کې سرو نه
هر زلمی یی ادم خان دی هره پیغله یی درخو ده
دا دمینی سورر باب یی بیا راا خلم تنگومه
زه سپر لی یم زه سپر لی یم
دادی راغلم دادی راغلم

• • •

په زر مستو ورشو گانو کې دی ولی لوخ شپونکی وی
دگل رنگو دروزوی دی لا ولی زیړوکی وی
دمیوو خاوند دی ولی یا لالا وی یا کوچی وی
دیر دی ولی لا پنجره وی سوات دی ولی لا پر دی وی
بس دی نور یی نه پریردمه دوی په جمع وینبومه
ددوی بخت، بیدا رومه ددوی ورځی بدلومه
زه سپرلی یم زه سپرلی یم
دادی راغلم دادی راغلم

* * *

که زما دی خپه خاوره کې ښایست دی دولتونه
نو زما دی قوی مټوکی غیرت دی غور څنگونه
زما وینه ملالی ده زما توره ابدالی ده

عننه می دینتو ده ولوله می دسیالی ده
 نور دننگ او رنگ میدان کی
 هیشو لک خوب ته نه پر پرده
 ټول اوده را پاخومه ټول ولاړ روانومه
 زه سپرلی یم زه سپرلی یم
 دادی راغلم دادی راغلم

* * *

دسپین غر واورینوڅو کونه به ستوری دکاروان شم
 دخیبر خوله کی به گهشم په اټک به چرا غان شم
 دا سره وینه به سره کړم دغیرت په بیر غونو
 دا سپیره ماحول به گل کړم دجنت په بنایستونو
 سردر یاب نه به روا نه دسپین زیری قافله کړم
 دپغمان دزلمی توره به یی مخی ته چنده کړم
 پدی خاوره کی غیرت دی سره لمبه تری جوړومه
 پدی وینه کی پښتو ده غلبه تری جوړومه
 زه سپر لی یم زه سپرلی یم
 دادی راغلم دادی راغلم

• • •

دپنجشیر خوږو اوبو کی رنگ دحسن دمستی دی
 دخو شال دکور پښونډو یو موسکا تری جوړومه
 دخیال گرمو څپو کی نور دمینی دوروری دی
 دهرات په ورشو گانو پلوشی تری اورومه
 که شمال دی که جنوب دی ننگرهار دی که پکتیا ده
 هشنغر پری نازومه یوسفزی پری سیالومه
 دغه ټول تور دیوالونه دنژاد دی که درنگ دی
 دغه ټولی سپیری کرښی چی را پاتی له فرنگ دی

دغه هرڅه وړا نومه دا بيلتون يې لړکومه
دغه ټول رنگ رنگ گلونه يوه غنچه کې خنډومه

زه سپرلې يم زه سپرلې يم
دادې راغلم دادې راغلم

• • •

داسې شته څوک زېږه پاڼه چې پنجره شې دې وېرمونه
داسې شته څوک مور راوړې چې تمبه شې دې زلمو ته
دسالنک دسپينو واورو سره بڅرې را لږزېږي
دسوال په سر درو کې سپينې تورې راڅليږي
سور سيلاب تری جوړ و مه انقلاب تری جوړ و مه
دوطن په زوړ کتاب کې نوی باب تری جوړ و مه
زه سپرلې يم زه سپرلې يم
دادې راغلم دادې راغلم

• • •

دبابا دپنجرې خواکې رژيدلې سره گلونو
دبابړې سور ميدان نه دټکر سروديوالونو
ای دجيل نره شپيده چې سلگو کې مسيدلې
دمن تس دجنگ زلميه چې گلوته گويدلې
دميوند دوينو رنگ شوم دافغان نوی دنيا ته
دآرزو ناوی می راوړه په ټولې کې دادې تاته
دزلمی نوی قدم دی دوطن نوی سپرلې شو
په سپين زيری زيری وکړم وخت زلمی شوبخت زلمی شو
داد څالو څي او لس نور پد نياکې سيا لومه
دايشيا جگه شمله کې يې دگل غوندي ټومېمه
زه سپرلې يم زه سپرلې يم
دادې راغلم دادې راغلم

«اجمل»

دغه زما غيور اولس دی

✓

دغه توری سپینی زیری
د ابیر بیر لاسونه
داسری داغتهی سترگی
له هیبته چک مخونه
داله زوره چکی موتهی
د فولا دو په سینو کی
غیرتی چبرین زړونه
دازیری زبیری خبری

دڙمر يو اوازونه
 په سرو نو کي يي شور دی
 په سيندو کي تو پانونه
 ډاکږی وږی بگړی به
 يوه ورځ سره غونډیږي
 تريو شو جرگو راوړوسته
 دتوپان په دود خرو شيری
 دڅيبر تږی دره به
 بيا په وينو اوبه کيږي
 دپنجاب په بنگلو کي
 هلته بل ميوند جوړیږي
 جلالا به راژوندي کي
 ډاکږ په ميخانو کي
 درز به واچوی سينو کي
 ډار به واچوی په زړو کي
 دخنجر عکس به يوسی
 جها نگیر ته په جامو کي
 داوړنگ شراب به ور کي
 دسرو نو په کاسو کي
 داتر پښو لاندی قبرو نه
 داهير سوی لحدو نه
 هر لحد يی افتخار دی
 پکي پټ دی داستا نونه
 داتاريخ دمير نيو

دنيكو نو يادگار ونه
 هره پاڼه يی غيرت دی
 په هر باب کې تو پانو نه
 داڼه وينو روزل شوی
 دالاله داسره گلونه
 داد غرونو لوړی خو کی
 په لمنو کې لعلو نه
 یو د بل په غيږ اغو سستی
 لار پر لار پیچلی غرو نه
 دا وطن دعقا بانو
 دا خالی دسر با زانو
 دا خیبر دی داشمشاد دی
 قتلگاه دفر نگیانو
 داسر کنبه دا مغروره
 عزرا ئیل ددښمنانو
 هر سیلاب یی بت شکن دی
 هره دښته یی میو ند دی
 دتوپا نه ډکې وریځی
 هر یو څاڅکی یی هلمند دی
 هر وړو کی یی دریادی
 اړ یدی دی که مو مند دی
 پکی غور څی دپلار وینه
 دمیر ویس نیکه پیو ند دی
 دامیوند میوند دښتونه
 دا هلمند هلمند رودو نه
 له غیر ته ډکه مینه

دا اټك اټك سيندو نه
 په څپو کې يې رز مو نه
 په هر موج کې توپا نونه
 دا ايمل ايمل پلرو نه
 دا اجمل اجمل نسلو نه
 دا وطن دی دزمر يو
 دا هيواد به آزاديزی
 داد مست پښتون اولس دی
 دا په وينو کې غور زيری
 بدی جنگ کې يې پلار مړ دی
 چی میدان وینی مستيزی
 هيبت پروت دی دی لاسو کې
 زولنی ځنی بيريزی
 چی دانن پې آرام وینی
 داسباتو پانی کيزی
 بيا به خپل کې دابنتونه
 بيا به سور دستمال تر ملاکې
 بيا به تاو کې چنگ بریتو نه
 لهامو تر ابا سينه
 سره يو به کې مو جو نه
 کې به ناڅی ښکلی پیغلی
 سپینی لیچی سره لاسونه
 کې به ځی کاروان دونهو
 ورازاد به وی مزلو نه
 کو چی ښکلی به ورا ځلی
 ترسا لو لاندی گا مو نه

يوه وڅڅ پر دغه ځمکه
 په همدی تنگو درو کی
 دامو مستو خپو کې
 دانه دسیند مو جو کی
 تر همدغه اسمان لاندی
 دهمدی خاو ری دښتو کی
 دبازانو له څا لیه
 دعقاب په اشیانو کی
 دپړا نگانو په کورو کی
 دزمر یو په زانگو کی
 دهمدی غرونو لمن کی
 دغه وړانو خرابو کی
 دسکندر لیچی وی ماتی
 دچنگیز پر کور ناور ین وو
 داورنگ خنجر یی پخ کی
 دبابر زړه په غمگین وو
 دفرنگ توپ یی خامو ش کی
 دبابا زړه یی لاشین وو
 هره تیره یی پا میروو
 هر لښتی یی ابا سین وو
 دغه شین اسمان شا هد دی
 دغه ستورو هم لید لو
 دغه لمر دغه سپو زمی وه
 دغه وریڅو هم کتلو
 دسبا دجنگ په هیله
 مونږ دانه لاخرو ښیدلو

دسرو نو بازار تودوو
 مستا نه باندی ور تلو
 بیابا گوری بیابا وینی
 پردی ځمکه قیا متو نه
 زندانو نه به ماتیری
 تری راوو ځی به مړونه
 شخی شخی به شملی وی
 نور ببر ببر بر یتو نه
 دملا لی دنگ چیغی
 پر دښمن باندی تاخونه
 بریا لی به راروان وی
 دنیزو پرسر سرو نه
 بیا اختر به وی دفتی
 به سرو وینو سره لاسونه
 نړی به سو ځوی به
 دزازه دښمن قصرو نه
 هیبتی ناری به واوری
 لېزا وی به اسمانو نه
 بیابا داسمان شا هد وی
 زموږ دفتی دجشنو نه
 خم به سر پر سر تشیری
 دمستانو په جامونو
 دفر نگ یاران به تنبستی
 دایمل بابا دغرونو

خو چي غرو نه دی پر ځمکه
خو سیندو نه لا بهیږي
خو مجمر داسمان تو دوی

دجهان پر مخ ځلېږي
خو چي وریځ پر آسمان گرځي
خو چي څاڅکي تری توئیږي

خو چي نوم انسانیت وی
دبشر په نوم یادېږي
دپښتون قام به ژوندی وی

او همدلته به او سپړي
دغه زما غیور او لس دی
دغه زما تو پانی قام دی

(عبد الباری جهاني)

ته مانشي ور کولای

په ټانکو نو په بمو نو به می ږنگ کی کور او کلی
په لمبو به می ایری کړی دغنمودرمنديو نه
له انگره به می وړک کې شورماشور دماشو مانو
دمانبام په تنا ره کی به می پری نږدی اورو نه
په اسونو به غوبل کړی هدیر ی می دنیکو نو
په دیرو کی به می مړه کی د ځلمیانو اوازونه

په گودر به می دنجو نو مکیزونه خوانی مرگ کی
په ناوړین به می بدل کړی د مینو سلامو نه

خو پو هیږی

په ژوندون می دی قسم وی ای دښمنه دژوندون
ته پښتون نشی وژلای

په پښتو می دی قسم وی ای دښمنه دپښتون
نه پښتون نشی وژلای

* * *

زوپ دادا به می زهیر کی په وهلو تکولو
کشر وروړ به می ایسار کی په تورتم کی دجیلو نو
مشر وروړ به می شهید کی په ښکاره په لویه لاره
بودی مور به می ستی کړی په سره اور کی دویرو نو
مال هستی به می تالا کی په پردو منصبدارانو
خپل تر بور به می پر دی کی په گواندو په پر متونو
په مرام به می یرغل کړی سپکی سپوری به پری وایي
په خپل سر به می تورن کی په ناخوانو تومتو نو
خو پو هیږی .

په ایمان می دی قسم وی ای بی برخی له ایمانه

ته ایمان له ما نه نشی اخستلای

په پښتو می دی قسم وی ای دښمنه دپښتون
ته پښتون نشی وژلای

• • •

ته دزوپ ظلم میراث یی زه دنوی عدل زیری

ته دتوری شپې تیاره یی زه استاذی دسحر یم

ته دشگو و دانی یی زه بهیـردا باسین یم
 ته بیـری یی گو بنه شو نی زه راوینـی دکور خاوند یم
 ته د خو ورخو میلمه یی زه به تل همدلته پایم
 ته به تنبـتی زه به درومم ته به پـوزه بریا لی یم
 ته بوچا یی ختم شوی زه دی نـبنه دفنایم
 نورته چیر ته اوزه چیر ته ای په دیوارو ستر گو ږو نده
 نه به خنـگه راته تم شی
 ستا نیکه ما تنبـتو لای
 په پنبـتو می دی قسم وی ای دبنـمه دپنبـتو ن
 ته پنبـتو ن نشی وژلای

• • •

ته دیوال یی ور ستید لی هره ورخ پسی نی پری
 زه بنسـت یم تینگ ولاړ یم هره ورخ پسی تینگیرم
 ته ناوړین دبد مرغی یی تانـه ټول خلك بیزار دی
 زه سند ره دژو ندون یم په غوږونو بنه لکیرم
 ته دو که یی رسوا شوی زه رنبتیا یم رنبتیا شوی
 ته دیـری تور لحد یی زه د هیلوشین چمن یم
 ته د مړو هدیره یی زه ټاټو بی دژوندون یم
 ته سړو لره کفن یی زه سړو لره وطن یم
 خوږو هیـری .

په انسان می دی قسم وی ای دبنـمه دانسان
 ته انسان په زو لو نو نشی تـر لای
 په پنبـتو می دی قسم وی ای دبنـمه دپنبـتو ن
 ته پنبـتو ن نشی وژلای

هو!

دژوندون غو بښتلو غږ به مې په ستونۍ کې خپه کې
دخوانی دگلو لښته به مې مړاوی کړی په جیل کې
خوب خوا په او به به ټول راځنی واخلي
له خپلوا نو له څلمیانو له یارانو به مې بیل کړی
په بې رحمو شکنجو کې به مې ویلي کړی هېو کې
په گو لې دمشین گن به مې گوگل غلبیل غلبیل کې
خو پو هیږی .

لا به تا خپله ستر یا نه وی ایستلی
چی لمسی به مې اوچت در ته ولاړوی
ډک ټوپک په لاس نیو لی
چی : پوهیږی .

په او لس مې دی قسم وی ای دښمنه داو لس
زه د خلکو مجا هد یم ته ما نشی ورکولای
په پښتو مې دی قسم وی ای دښمنه د پښتون
ته پښتون نشی وژلای

(جنید)

ملگرو

ملگرو تاسو له شاعر خوږ ی غزلی غواړی
زد دزدید لې یم تراخه تراخه نظمونه لیکم
نا سو دحسن دنخرو مستی بدلی غواړی
زه د ژوندون دزړه چاودهن درانه بارو نه لیکم

تاسو سندرو کی دسرو شونډو جامو نه غوا ږي
 زه په شعرو نو کی دخوږ زړه گهي زخمو نه چيږم
 تاسو دستر گو انگو نزا کتونه غواږي
 زه دزپه گوټو دربا ب سو ږي ترو نه چيږم

* * *

تاسو دخيال دنيا کی گر ځي سرولبانو پسي
 زه دعمل دنيا کې او سم پر هرونو سره
 تا سو دسر تورو چشما نـــــــو پسي
 زه مشغو لا کوم دسوی زپه داغونه چيږم

* * *

تاسو ژوندون دچا بتانو دغږونو تا بع کړو
 زه قر با نيږم دانسان دخوشحالي په خاطر
 تاسو خپل روح ايښی - تا بع کړو
 زه برباد خوښ یم داو لس دسوکالی په خاطر

• • •

تاسو منزل دچا دغا ږي لونگينه پوري
 زه به دا خپل دهمت پر تر کهکشان رسوم
 ستا سو نظر ځي دچا پيغلي ترجينه پوري
 زه دا غريبه خپله خاوره تراسمان پوري

• • •

تاسو جانان پسي ساپه سا په اهو نه کوی
 زده دی هان ته حرارت دخپل غیرت وړکوم
 تاسو دتورو زلفو سوړو کی خوبونه کوی
 زه په دی سپینه ورځ دنيا ته لو پهمت وړکوم

تاسو لایلا لایلا کوی خو شی خوبونه وینی
 زه په الله الله وطن ته خوشالی راولم
 تاسو دیار کوڅه کی نوم او ناموس دواړه پریږدی
 زه په دی خاوره نوی دورد سیالی راولم

• • •

تاسو په تشو رنگینه خبرو مست اوسیدی
 زه ملا تر لی د عمل په سر میدان ولاړیم
 تاسو په وینښه د وهمو نو ډک خوبونه وینی
 زه یم خلمی او په ډگر د امتحان ولاړیم

• • •

تاسو مجنون دژونده تښتی دلیلا دپاره
 زه جنون غواړم دژوندون دار تقادپاره
 تاسو به یی لو لی چی خوا نی ته و نشی ورکړی
 خما اشعار خو په گلونو سری لمبی وډکړی

اجمل خټک

فریاد

دلو یو لو یو قدر نونو ربه
یوه تمنا می اوریدی شی که نه
ستاد سکنی سکنی ما بنام نه لوگی
دچاد زړه لوگی لیدی شی که نه

ستاد سيليو توبا نو نو په نوم
 يو اسويلى دى در لېږل يى غواړم
 ستاد خپو خپو سيندو نو په نوم
 ليمه را ډك شوه خڅول يسى غواړم

* * *

هسى نه چون دخو لى ايستل كفر شى
 هسى نه تاتم ژپ يدل كفر شى

* * *

ستاد جنت دنعمتو نو نه څار
 زه درته وږى په جهان ژاړم
 ستا ددوځ له لې مانو تو به
 زه درته دغه لې مان ژاړم

* * *

دلته دگيږى دوزخ تش گر څوو
 هلته مو ستا ددوځ خو نو خاشاك
 دلته ددغو قصابانو خوراك
 هلته دهغو بڼامارا نو خوراك

* * *

نemo ځان تور كې اونه سپين پاتى شو
 نه د دنيا شو نه ددين پا تى شو

اجمل خټك

لاروی

«پاخیری روان شی او لری خای په نظر کی
ونیسی لوبه اوتنده په سکون کی ده
په حرکت کی نشته»

«الف»

د پښتو ادبي نثر

يو ملگری لرم چې زهې خبرې او
زېږه لهجه دده سره هما غسې مله
ده لکه دخو شال سره چې توره او بياض وو.

د پښتو په نثر بحث وده ويل: «ولي
سر پسي خوږوي» څنگه يې غـر
هسي يې کړ بوږي به پښتو کي داسې
نثر لږ دی، چې د سپري تنده دی پري

ماته‌شی. د ملگری عادت وچی لومړی
 به‌یی یوه کلمه دراکټ په‌شان وتو-
 غوله اوپیا به‌یی وروسته هغه خو
 هم که چاپو بنټی وای د هغی شرح
 وړ کو له زموږ په‌ډله کی دپښتو
 شاعران او ناثران ناست و چی
 خامخا پی‌دملگری کلیه‌خانوته چلنچ
 گڼله اویوه پی وویل: «ولی دالفت او
 بینوا» په‌نثرودی تنده نه‌ماتپیری
 تاته‌لامار تین او ټاگور له‌کومه‌کړو؟
 ملگری په‌ځواب کی خپله تشریح
 داسی پیل کړه «دلو مړی پو بنټنی
 په‌ځواب کی به‌دی ووا یم چی نه
 بینوا نثر لیکلی نه‌الفت اود دویمې
 پو بنټنی ځواب دادی چی دلامار تین
 هغه آثار چی موږ ته په‌تر جمه
 رارسیدلی په‌خپله ژبه کی داشعاروو
 نه‌نثرونه همدغه دټاگور اولامار-
 تین به‌شانی خارجې لیکوال دی
 چی زموږ له‌نثر څخه پی داو ښکو
 گوډی جوړ کړی دی ژړا، ابدیت،
 کائنات، ماهو، هدیره، گور گو فی
 اه، اوف، طبیعت، سپوږمې اوداسی
 په‌زرگونو نور قالبی الفاظ نه‌یوازی
 دابلکه قالبی او سو لید لی تخیلات
 په‌یوه‌مزی وپیری اود ادبی ټوټی

نوم وور باندی کنبیږ دی اود پښتو
دنثر په نامه یی چا پوی جا یزی پری
واخلي او په لوستو نکو اوشاگردانویې وتبی.

د بحث په دی ځای کی نور ملگری
راویاریدل اودده سره یی په لا ندی
ډول سوال او خواب پیل کړ.
س- ایا ادبی ټوټه نثر دی ؟

ځ- نثر دی خو یواځی دنثر یو ډول دی.
س- نو انتقاد په څه دی؟

ځ- نثر دی خو یوا ځی دنثر یو ډول دی .
داچی دنثر دا ډول درو مانتی سیزم
دزمان بیلگه ده اودا خو به منی چی
اوس دچا خبره دریالیزم نه هم وړ تیر
زمانه کی ژوند کوو . ادبی ډولو نه
ټولنیزو غو ښتنو سره پیدا کیږی
اولکه نور عصری شیان وده کوی
اویا مری . ستا ښه اوبو لله یی ښه
مثال دی چی یو وخت خلکو سره
مهران پری اخیستل او اوس یی لیکل
چاپول اولو ستول عیب گڼی .

دویم انتقاد دادی چی ادبی ټوټه
لیکوال له شعر ویلو پا تی کوی.
س- داڅو صحیح نه ښکاري .

الفث ولې هم غوره نثرونه لری اوهم غوره اشعار .
ځ- شایس ښه دی وویل . که دی
دالفث نثر او نظم دواړه لو ستلی

وی نو به در ته بنیکاره شوی وی چی که د
 وزن اوقایی تو بیر په نظر کی ونه نیول
 شی دده نثر هم دنظم په شان روان
 سنیس اومسجج (مراد می مطمئن
 اوترنم لرونکی دی) اود بورادوزر په
 شان گلای دی. په بله ویناد الفت
 نثر هم شعردی خوزما اصلی انتقاد داو
 چی دالفت او بینوا په پیروی دیرو
 لیکوالو چی دقا فیی او وزن په اوښلو
 کی ضعیف وو ادبی ټوټو ته مخه وکړه.
 او په نتیجه کی داتوټی دومره عام
 شوی چی اوس چی څوک دنثر مجموعه
 گوری یوازی ادبی ټوټی پکی دی.
 س- دانو څه ضرر لری؟

خ- لوی ضرر لری او هغه داچی
 نثر اونظم د ادب دوه بیل ډولونه
 دی اویوازی په دوو شیانو کی
 شریک دی چی یوه یی ژبه ده (دواړه
 ډولونه له ژبی څخه د مینځگیری یالار
 ښوونکی په توگه کار اخلی) او بل
 یی هنردی (دواړه د هنر ډولونه دی) خو
 که ددی گډون سره سره دواړه ډولونه
 یووبولو نوگوا کی موبد دواړو ډولو
 په اهمیت اود بیلتون په علت نه یو
 خبر ساده مثال یی دادی چی تاسی
 وږی یاست او په کور یا په رستوران

کې ډوډۍ غواړي نو نه وايي چې
 «لږه ډوډۍ راکه ادي لوږې خوړولې
 يم» ياد «خدای پاره دی پلا ور اوږه»
 کولمومی شورماشور دی، هلته صفا
 جدی زېږن نثر استعما لوی.

په ادبیا تو کې هم دشعر تکنیک
 دنثر له تکنیک سره توپیر لري دلیکل
 شوی نثر دتکا مل یو علت داو چې
 یوازی په نظم دبشر تنده ما ته نه
 شوه دژوند چاري، اجتماعي اړیکي
 اړتیا وي زموږ ذهن او پوهه دتاریخ
 په پړاو کې له ساده بڼې مغلق او
 نغښتي ته واوښتي او همداسې هم زموږ
 ژبه ور سره پراخه شوه ترڅو د
 ذهن او احساساتو او تجربې تېرو
 اوتیارو گوټوته دويلو لار پيدا شي.
 ادبي ټوټه یا ادبي پارچه له بده مرغه
 تر اوسه په پښتو ژبه کې پاتې ده چې
 د ادب یوه محدود ډول دی.

دا وېړي ټوټې په نوره نړۍ کې
 خلک نور نه استعمالوي او ځایي
 لنډ وکیسو ناولیگو ناولو او نورو ته
 ورکړي دي چې باید ووايم زموږ په
 هیواد کې دا ډولونه لادخا پورې وړتیروي.
 پښتو نثر په پښتو نستان کېسې
 په نسبي توګه ډیر پر مختللي دي

په سلگونو کیسې او داستا نونه
 په ریالیستیک سبک هلته لیکل
 کیږي په داسې حال کې چې دلته
 به یاد ملا لی او نورو زړو بابو لالو
 داستان په را ډیو کې اوږو او یا به
 دکلی دخان او بز گر هماغه بیخونده
 لیکل شوی او یکنواخته لانه. سره له دې
 باید ووايم چې د دوه ډوله نثري کیسې
 هم تر ادبي پارچو لوړې دي او لږ
 تر لږه په ریا لیزم خو تظاهر کوي.
 س- د بحث د جر یان سره به دادر
 سره و منو چې ادبي پارچې له موده لوی دلی
 ډول دي او باید د نثر لیکوال دهغې په
 خای لنډې کیسې او د کیسو نورو بڼو ته
 مخه کړي خو اوس دې لابل تبې پکې
 وکړو. ته وایی چې ان د بڼو کیسې
 هم عیبجنې دي او هغه چې د خوا رو
 مظلوما نو دې وسواود خا نا نو
 بدایانو دنا خوا لو بیان کوي دهغې
 په باره کې هم وایی «په ریا لیزم
 تظاهر کوي، دا څنگه توجیه کوي؟
 خ- په ډیره اسا نې داخو به راسره
 منی چې هنر ابتکار او تخلیق دی
 نه پېښی او تقلید. که یواږې د بل په شان
 وی ډیر امکان شته چې یوه له بله غلا
 کړي وی دا خبره په انځور

پلان او دیزاین، مواد او نورو شیانو کی
 هم صدق کوی. خو په هنر کی داغلايو
 ژور تاوان لری او هغه داچی هنسری
 غلاچی یو لاری په ټولنه کی رواج
 شی نو د لیکوالو ذهن لټی ته بیایی.
 په تیره نوی لیکوال دهر اثر په
 لوستلو غواړی چی هما غسپی شی
 ولیکی یو شا عر یو رنگین او هنری
 خیال وروزی او وروسته له دی چی
 پیری په ذهن پر تله او کره کړی بیا
 یی دشعر په جا مه کی ونغاړی او
 ټولنی ته یی وړا ندی کړی او یو بل
 دنر زوی په اصطلاح «مه جغ کوه مه
 سپاره خدای به یی در کړی په تیاره»
 همدغه خیال په لږ څه لفظی اختلاف
 دځان په نامه چاپ کړی دریم لیکوال
 وایی چی زه له چا نه کم یم هغه هم
 دخپل اوږده شعر په گوټ کی داخیال
 ځای کړی داسی پښتو اشعار چی له
 داسی خیالو ډک وی لکه «نریمه پښتون
 یمه بچی د پښتو نخوا یمه»، او نوری
 داسی لاپی شا یی اوس په پښتو کی
 پیری دی او پښتو مشاعر ی به له دغو
 خبرو نور شیان هډو ډیر لږ لری.
 منم چی دخو شحال په ژبه دابیانات
 هنرو، خو دبیا بیا استعمال سره

دمره سولید لی چی نورنو د نننی
 افغا نی ذهنیت دینکلا لوی علت دادی
 چی دی غل نه دی تخیلات پی که هر
 خومره ساده وخو پیا پی هم خپلو.
 که ددی مثال په نشر کی و گورو
 نر به عین نتیجی ته ورسیدو. دوه ډوله
 کیسی په پښتو کی مروجی دی تاریخی
 لکه دملا لی، نازوانا، میمو نی، ادم خان
 اودر خا نی دا کیسی که څه هم په بیلو
 بیلو سبکو او ترتیب لیکل شوی وی
 خود ماشوری سر هماغه یو دی او
 هره کیسه په خو کر بنو کی لنه پیدای شی.
 بل ډول چی بحث کول پری گران دی
 زموږ معا صری کیسی دی چی د
 لیکوال په انگیر نه دافغا نستان د
 ټولنیز هڅو نی انځور وی. مادا ډول
 کیسی په غور لو ستلی دی او اوس
 پی هم لولم خو گورو به چی په دغو
 کی هم د تقلید چاره په هماغو مړه
 شدت روانه ده لکه په هندی فلمو
 کی چی پی گورو. په هندی فلمو
 کی داخلور عنصره گورو:
 ۱- هلك او نجلې (ددوی ترمنځ دروا بطو
 لیندی چی په تد ریج پرا خیبری)
 ۲- دبد معاش «بدماش» مدا خله.
 ۳- د هلك او نجلې دبد مر غی
 دوره غلط فهمی، ژپا، انگولا.

۴-دبد معاش مرگ یاما تی اود هلك کامیابی.
په پښتو کیسو کی دغو څلورو
عنصرو څخه دری هرو مرو وی.

۱-کو نډه، یتیم، بزگر

۲-خان، ملک، حاکم

۳-بد مرغی

تر دی ځایه انتقاد یوا ځی دغا-
صرو په محدودیت اود مو ضیع په
یکنواختی دی. خودلته یو بل انتقاد
راځی او هغه داچی دکیسوهر بزگر
دبل بزگر په څیر هره کونډه دبلې
کونډی په څیر اوهر یتیم دبل یتیم
په څیر دی اوان دیوی کیسی کونډه
دبلې کیسی دیتیم په څیر دده انور
عنصرو نه یی، هماغسې در واخله،
خبری، کره وړه او ټول شیان یی
داسی ورته دی لکه په یوه فابر یکه
کی چی جوړ شوی وی. همدغه ځای
دی چی له دغسې کیسو نویووا لی
(ابداع) او ابتکار سلپیږی اوورسره

جوخت ښکلا او هنریت هم ورڅخه کډه کوی.

س- نو ایاداسی کیسی درستی نه
دی؟ رښتیا نه دی؟ رښتینی نه دی؟

خ-د نصیحت او تبلیغ په توگه
داسی کیسی درستی دی او کیدی
شی چی په سیاسي تبلیغاتو او یوه

آنی اید یالو ژیکي مر کز ته دخلکو
 په راجلبو لو کی وړ څخه استفا ده
 وشي خو که مراد یوازی دادی نو
 سیاسي نطقونه اوبیانیې او موعظي
 چی دبلا غت خیال پکی سا تل شوی
 وی تر دی پیری اغیز نا کی وی دا
 کارد سیاست له لاسه بڼه پوره دی.
 ادب سیا سی تبلیغ نه دی که څه
 هم دواړه دټو لنی چو پری کوی.
 س- نو ستا سو په نظر ادب باید
 علمی تحلیل کړی؟

خ- نه علمی تحلیل تر ادب نه
 سا ینس پوه بڼه کو لی شی.
 س- نو ایا ادیب باید ټول واقعیتو-
 نه په افایي ډول تر کیب کړی؟
 خ- نه دا کار د فیلسوف دی.
 س- نو د لیکوال وظیفه څه ده؟

خ- د لیکوال وظیفه دټو لو علمی
 فلسفی او اجتماعي ار زښتو په
 رڼا کی دیوی ژو ندی او رښتو نی
 تجربی راسپړ ل دی. په بله ژبه
 ددغو ار زښتو نو ارز یا بی دانسانۍ
 تجربی پرتله د لیکوال دنده ده. هېڅ
 شی په خپل نفس کی ښکلی نه دی.
 دا انسان دی چی د ښکلا محک دی.
 هغه شی چی دانسان ژو ند غنی
 کوی، هغه چی دانسان جسمی او

معنوی تنده ماتوی هغه چی انسان
له تیاری او گو نگوا لی اونا پو هی
خخه راو باسی هماغه ښکلی دی.
دهربناغلی ادبی اثر دداسی یوی تجربی
اظهار دی چی دانسا نی ژو ند دلاری
په مسئالو کی یو بل مثال زیا توی.
س- ایا زموږ لیکوال دا وظیفه نه
تر سره کوی.

خ- په مجموعی صورت نه (البته
استثنا آت شته) زموږ لیکوال معمولا
یوله بل خخه ډیوه غلا کوی او هغه
هم داسی ډیوه چی له شغلی خخه یی
لوگی ډیر وی.

س- نوسته ما سو په نظر د ښه نثر
خصوصیات څه دی؟

خ- که تاسی فکر کوی چی زه به
ووايم چی ښه نثر هغه دی چی
لنډی جملی ولری، الفاظ او هډونه یی
گلالی وی، په لوستو نکي اغیزه وکړی
نو ډیر تیرو تی یی. دا یولې نصیحتونه
دی چی دانشاء په موجه کتا بو
کی ډیر رواج لری خود نښی منځ نه ولی.

لومړی باید ووايم چی دلته زموږ
مراد له نثره ادبی نثر دی نه موعظی .
مقالی، نقداو نوری نمو نی. ادبی نثر
به مثالا یا لنډه کیسه وی یا به ناول

وی یانا ولگی. (دډرا می موضوع چی
هغه هم نثردی بیل بحث غوا پی.)
اوس به هغه عناصر په لنډه توگه وڅیړو
چی د نثردغو ډولونه هنریت وړ کوی.
۱- تخیل - یوه کیسه باید تخیل.
ولری د کا مری په څیر
دیوه واقعیت ثبتول هنر نه دی ان په
ډیر ښه انځور کی هم کتونکی یوازی
یوه یادوو ټکو ته متوجه کیږی. په
بله ژبه مون په لوستو نکی یا کتونکی
ټول چاپیر یال نه شو ورټپلای تخیل
د عادی ژوند له تجربو څخه هغه برخې
اخلی چی ده ته غوره ښکاری او دی
غواړی هغه له نورو بنیاد مانو سره ویشی.
له تخیل څخه مراد خیال پلو او چرت
وهنه نه بلکه دوا قعیت درناوی دی
په بله ژبه دیوه عادی او وړ څنځی
واقعیت بیان هغه وخت هنر کیدلای
شی چی یو لوړ انسانی ارزښت، یوه
خوبه ارزو، یونا سپرلی ارمان او یا
د بنیادم دنورو باار ژبنتو تجر بو
سره سمون و خوری یو ساده مثال
په لنډی کی وگورو .

«دماز دیگر اورو نه بل شول»

دادیوه واقعیت بیان دی او تردی
ځایه یوه ښه عکاسی ده. دماز دیگر
داورونو په لید لو سپری ته ډیر شیان

اوتجر بی په یادیری بز گر سپری
 چی له کاره راشی، شپون چی رمی
 راپنهی کړی اود سیر لیو اوورغومو
 بغاز اوداچی هروری دخپلی مورپسی
 گرځی هغه مروړی چی دشپول په
 سروی اوداسی نور بیلی بیلی خاطری
 چی ددی لنهی په اور یدو یا لوستلو
 دیلو بیلو تجربو خاوندانوته پیدا
 کیږی خو بیا هم دایوه عکاسی ده اود
 هنر مر حلې ته لانه ده ننو تلې ځکه
 چی سپری نه پو هیږی چی دلنهی
 مطلب په دغو ټو لو تجر بو اوخاطرو
 کی دکوم یوه پارول دی.

«زه خواره نا سته مر وړ پخلا کومه»
 دغلته نود لنهی تخیل ښکا ری
 اوموږ له سر گردا نی اوتورور تیا
 خلاصوی اود مازدیگراورونه دبنیادم
 په یوی تجربی پوری تړی. گویا یوی
 عادی وڅښی تجر بی ته درنا وی
 ورکوی. که دا خبره داسی وای:

زما مین مرور شوی اوزه یی پخلا
 کولوته هڅه کوم. نودایوه عکاسی ده او
 تخیل پکښی نه و. دهمدی مثال په رڼا
 کی نو ښکاریری چی داسی نیغه
 اوزیزه وینا چی «نریمه پښتون یمه
 بیچی دپښتو نخوا یمه»
 یادا «زه خواره بز گر یمه اووږی»

اداسی نور نظمو نه چي متا سفانه
 په بښتو کي ډير دی دهنريت څخه
 بي برخي او يوازي دکله په سويه
 لايي شا پي دی. کيدی شي چي داد
 خلکو دسياسي شعور درا ژو ندي
 کولو سره مرسته وکړي که څه هم
 پدي کي هم شک لرم خودهغي تيري
 لنه ي تخيل پکي نشته.

ابتکار:

هر هنري اثر يو نوی شي دی او
 که نوی نه وي نو غلا ده. دا کليه ومني
 نو په زغرده ويلای شيم چي که موجوده
 بښتو مثنور او منظوم هنري اثار له
 همدی نظره سا نسور کيدلای هر
 کوره به دشاعرا نو او اشعارو شمير
 لږ شوي و. دابتکار څخه زما مطلب
 دفاظو نو يووالی ندي بلکه دخيال
 الهجر يو نو يووالی دی. زموږ په ټولنه
 کي هره ورځ په زر گو نو پيښي
 پيښي چي دهنر مو ضوع کيدی
 شي زموږ ليکوال مجبور نه دی چي
 دلولی پيښی يوازي څو محدودو
 تېر بوته راساده کړي. دغه خوندوري
 قلم چي موږ دنړی دنورو
 ليکوالو لولو يوازي

په دغو ځايو کې نه پېښېږي. حتمي
 نده چې بحرونه، موجونه، کاڅگستران
 بارونه شراونه، برېښې نجونې الوتکې
 گړندۍ موټران اوداسې نورې غر بې
 صحنې په کيسه کې راشي. زمونږ په
 محيط کې داسې تجربې شته چې
 شا هکارونه پرې ليکل کيدې شي او
 دافسوس ځای دی چې دا تجربې بې
 داخيالو نه اودا صحنې څوک نه
 راسپړي. ديوه منقده په نظر مجسمه په
 ډبره کې مړه پرته ده اود هنر مند
 عيسی وزمه پوه غواړي چې هغې ته
 ساه ور کړي او ژوندی يې کړي.

- س- ستا سو تو صيه دنثريکوالوته څه ده؟
 ۱- د ادبي ټوټې په ځای کيسه وليکي
 ۲- کيسه دلومړي لاس له تجربو
 څخه وليکي نه د بل چاپه تجربو.
 ۳- واقعي تجربې که در نو لي
 نه شي نو لږ تر لږه يې تحريف مه
 کوي. په ماشوم دلويا نو خبرې، په بزگر
 د فيلسوف نظريې او بيان په اوبنس د
 لاری بارمه ټپې (تحميلوي).
 ۴- کيسه په تيره زمانه کې وليکي
 د (احمد کور کې ناست دی) په ځای
 (احمد کور کې ناست و) راوړل تاسو

ته نوى نظر در كوى او بيا نــــو
مجبور يـزى چى دواقيت خيال وساتى
۵- له رنگينو الفاظو خخه دصحيح

انخور او تجسم په گټه تير شى.
كه ستاسو دكيسى عمومى هلوونه
يوښه خيال افاده كړى هماغه هنردى
البتـه دسم انخور دپاره په الفاظو
كى دقت په كار دى.

۶- د، صفا تو، په ځاى، اسم،
استعمال ته هڅه وكړى (ښه سپرى)
په ځاى دده طبيعى ښه سپرى يتوب
ښكاره كړى.

ښه سپرى خو ستا سو حكم دى
ښه سپرى يتوب په واقعيت كى وښيي
چى لو ستو نكې پرى قانع شى. دا
سپرى له بيلو بيلو تجربو سره
مخامخ كړى چى څنگه خپرى. لوستو
نكې ته حق وركړى چى پخپله افاقى
قضاوت وكړى.

۷- دكيسى په پاى كى نتيجه په
الفاظو كى مه اخلى بلكه كيسه داسى
راوړى چى لوستو نكې بى له دى چى
همغه يوه نتيجه ترى وا خلى بلكه
لارو نه لرى.

دملگرى په استند لال كى دبحث

وږټکي ډير شته خو دده اخږه خبره
 مې ډيره خوښه شوه چې ويل يې:
 داسې فکر مه کوي چې زموږ محيط
 بيخو نده دی او په زړه پورې پيښې
 چې په ليکلو و ارزې نه لري. زه په
 زغرده وایم چې زموږ په ټولنه کې
 پر له پسې په زړه پورې کيسۍ
 پيښېږي. هغه تجربې چې زموږ خلک
 ورسره په اخ وډب دی د هو مراو-
 شکسپير د کيسو اتلوا له شر موي.
 زموږ زخمو نه زموږ د ژورو درو په
 شان ژور، زموږ همت زموږ د غرو په
 شان لوړ، زموږ طبعه زموږ د کانه او
 زوزا نو او زموږ دشپي په شان
 زېږه ده. تش يو شي چې کمبود دی
 ليکوال دی چې له همدو څښتود ادبي
 شا هکار مانې جوړه کړې بيا نو هيڅ
 دليل نشته چې زموږ ليکوال دی په
 ادب کې د ټولو بل د جايزې تمه ونه لري.

شپون

زورِ فکر

ستر گهی یی مه خلا صوی! کوم
بنکلی مخ به ووینی لیونهی به شی،
میخا نه به و گوی مست به شی.
خان به ووینی خود بین به شی،
دبل عیب به ووینی بدبین به شی.

پرېږ دی چی سترگی یی پټی وی
 اوڅه نه وینی، کوښښ وکړی چی په
 ښو او بدو پوه شی او څه زده کړی
 که دی د سواد او علم خاوند شو،
 که دی په سمه لار روان شو، که دده
 ښو او بدو تمیز وکړ بیا به سترگی
 پرانیزو دسترگو پردی به یی غوڅی
 کړو دسترگو غړو لو اجازه به ور
 کړو. پخوا له وخته دده سترگی مه
 خلاصوی. دی باید هرڅه په پټو
 سترگو قبول کړی او سپین سترگی
 نشی دی باید هر څه د زړه په
 سترگو و وینی اود سترگی یی تړلی وی.

الف

زه لیونی یم که دی

زه پی وینم چی د هلاکت رځه په
غاړه ولاړ دی ور لویږی، دده فکر
نشته سترگی یی په اسمان کی دی.
زه چې فکر کوم را ته وا یی ته لیونی
نوزه لیونی یم که دی؟

دیتیم او کو نډو په غوښو یی خپل
سپی ماړه کړه اود بیوزلو له وینو
یی څا ننه گلستان جوړ کړ. زه چی
ورته دا غمگینه صحنه تمثیلوم دی

تندی تریو کړی وایی ته لیونی یی. نوزه لیونی یم که دی؟

زه په خپله ژبه غږیږم دی نه پو-
هیږی نه غواړی ځان پری پوه کړی
پر غوږ یی دانی دی پر خو له می

لاس کیږدی وایی ته لیو نی یسې نو زه لیو نی یم که دی؟

ماغزه زما دی فکر قدرت را کړی
خو چی غواړم ازادانه فکر وکړم دی
یی مخه نیسی وایی ته لیو نی یی.

نو زه لیو نی یم که دی؟

په زرو درواغ، غوړه مالی، تملقونه
اوبی حقیقته خبری اوری خوشالیری
خوزه که یوه خبره رښتیا ور ته وکړم

په قهر شی وایی ته لیو نی یی. نو زه لیو نی یم که دی ؟

څو محدودو ښکلو ته و گوری
فکر کوی چی وطن گل او گلزار دی
اوویا پی خوزه دلوش لغړ بی کوره او
بی اوره قوم حال ورته بیان کړم.

په بد نظر راته وگوری وایی ته لیونی نوزه لیونی یم که دی؟

دپولنی واکمنه! ته قضاوت وکړه!
لیونی دارالمجا نین ته واستوه اوله
هغه څخه بل کار وا خله.

بینوا

لاروی

موږ دخپلو کورونو له څنگه
په دیره کې ناست وو.

له پاسه یولار وی راغی دوی ډډ
ته یې ډډه ولگوله له ملا نه یې ډډی
پرانستله او له څه شی سره یی
په خوند خوند خو پله موږ وږی تږی
او هغه ځان موږ کې اویخی او به یی
وڅکلی. موږ روژه وو هغه بوزموڅکه
چی به مسافرو باندی روژی نشته.

لاروی وویل: ماته دخو پلواجازه
شته اوتاسو ته نشته.

ماته خدای خواپه او اوبه روا کړی
دی په تاسویی ایسار کړی دی.

داد خدای قانون دی ددی قانون په
رمز او معنی پوهیدل پکار دی د خدای
کارونه بی حکمت نه دي. تاسو ددغه
عملی تعلیم په اصلی معنی ښه فکر وکړی.

تاسی ولی وږی یاست اوږه ولی موږیم.
زه په کار او مقصد پسی روان یم
اوتاسی ځای په ځای پراته یاست.

ستا سو هر کت پند دی ځکه یی وږی کړی.

تاسی د خدای قانون منلی دی مگر
پوه شوی پری نه یاست.

زه راو گر زیدم چی تاسی پدغه
راز پوه کړم او له لوږی نجات و مومی.

باخیږی روان شی او لری ځای په نظر کی ونیسی.
لوږه او تنده په سکون کی ده په
هر کت کی نشته.

الف

دېنمخى ياران

دېكتيا نه را غلى يو خان و کوپاخ
بريتو نه يى و او چيل سرج کوپ
يى اغو ستي و درى خوانان ور پسي
روان وو اوداسى نېکاریده چى دى
دهغو مشر دى ديمير ويس مىسدان
سر ويس ته وختل او زماسره ودر-
يدل شو کى دکې وى او هر څه چى د

خان ملگرو ناستو خلکوته په سترگو
 اشاری وکړی خوځ پانه خیده چی
 خان ته ځای ودر کړی . په بریکوت
 کی یو سړی له سر ویس څخه
 ښکته شو دخان ملگرو غو ښتل چی
 هغه سپتد خان دپاره وساتی خو
 ترڅو چی دی ور سیده یو هیپهی
 ډوله کا بلی ځوان پکی ناستؤ.

دخان ملگرو وغو ښتل چی په زور
 هلك پاڅوی خو خلکو ور پوری
 وخنډل خان تراخړه ولاړ پا تی شو
 اړددی دپاره چی پی سترگی دسر-
 ویس په کابلپانو ونه لگیزی له موثر
 څخه یی دپا ندی منظری ننداره کوله
 په همدی شپه په انتر کا ننتی ننتل
 هوټل کی دجاپا نی نڅا گرو دو لس
 کسيزه ډله چی دو لس واړه نجونی
 وی په نیم بر بنډه بڼه گډه ید لید
 پکتیا خان دميو ند واټ په ابار تمان
 کی په یوه شلید لی کت پروتؤ د-
 کتمل او خسکو اتن ور باندي جوړؤ.

دسپین غره په لمن کی دکو ټی
 خیلو په کلې کی پلار زوی ته وویل
 هله بچی لار شه هغه زما غوږیز-
 ټوپک راوړه . پیتاوی ته کښینا ست.
 زنگ نایل او مروړه یی څنگ ته

کینښوده اود ټو پک په پاک کو لو یی
 پیل وکړ زوی یی وویل داو لی پاکوی
 پلار یی لویه کیسه ور ته شروع کړه
 اوپه اخر کی یی وویل. بچیه پرنګی
 لامې نه دی بیابه دغزا وخت راشی
 تاته به هم بلې میاشتی ته یو ټوپک
 واخلم، زوی یی وویل: ما ته نفدی
 روبی راکه زه یی خپله اخلم کله چی
 یوډ میاشت پس پلار زوی ته روپی
 ورکړی زوی یی د ټوپک په ځای
 ترانز یستور رادیو واخیسته.

دخان اباد دسایپود کلی په جومات
 کی په ډیر شور ماشور بحث دجمعی د
 مړی په باره کې د یوملا ویل چی کله
 مړی دجمعی په شپه بنځ شی نویوه
 جمعه یی بلې ته سپا ری اود مړی
 دپاره ثواب لری. بل ملا وویل چی
 که په دی شپه بنځ شی که بنځ نه
 شی مقصد چی په همدی شپه مړ
 شی. اعتبار مرګ لره دی نه خښیدو
 لره. یوسپین ږیری بزگر پری راه-
 دانگل (ملاصا) بیانو زما خبره به
 کتابی نه وی پیتاوی به وی خومرګ
 یی بهتر دی)

په همدی شپه داپو لو سپر لیو

له سپو ټپي څخه دځمکي دو گسرو
 سره راډيو يې خبري کو لي.
 په کونډي کې يې ناوې روانه کړې
 وه او ورا ور پسې روانه وه. د ټو پکو
 کړ هارو يوله بله څخه دمخه کيدل چا په
 کې يمونه الوځول کله چې دانځر گل خان
 له کلا تيريدل دهغه ناظرانو يې
 مخه ونيوله او ورته ويې ويل په موږ
 کې تيره هفته مړې شوي دي نو په
 کراړه تيريزي دواډه له خلکو نه چا
 وډته وويل.

څه کاکا زمونږ ستاد مړې سره څه
 کاږدي بيا يې مخ خپلې ډلې ته را-
 واپاوه هلکو ټوپکو او بېوتنه زور وډکړي
 د ټوپکو سره سم دخان د کلا له تير
 کېښو څخه بات په چلید و شو. دوی هم
 ورته له لاندې سنگرو نيو پدی پيښه
 کې خلور ددوی مړه شول او يود خان
 زوی ولگيد.

په همدغه ورځ په افريقا کې يو ډاکټر
 لگياوو ديوه سړي په گوگل کې يې د
 بل سړي زړه کيښو ده په بله ورځ
 داسې رک روغ ؤ.

کوچي په اوښ سپور او ښځه يې
 پښې يبلې پسې روا نه وه وړو کې
 ماشوم يې په شا او يويي د څلورو

مياشتو په نس کې ژدري ور خسي
يې په همدې سرک مزل کړی و اود
خلور و نورو ورځو لار پا تي وه دسهار
يولس بجې وې.

په همدې سهار يوبل کو چي چه
دهغه نيکه هم کو چي و او پلار يې په
کابل کې ميشت شوی و او خپل
زوی يې په پيسو په واسطو او-
کونښن دتحصيل لپاره خارج ته
استو لي و له خپلي سويسي ښځي
سره وروسته دسهار له ناشتا له
کابل څخه په خپل موټر کې دکندهار
په لور روان و.

شين سترگي لور يې دکو چيانو
په ليدو له خو شالي په سيټ پورته
پور ته غور ځيده کله چي يې پلار
دکو چي په شاد هغې بجي وليد چي
په پرو نې کې تړلي ونو د ستي
يې خپل موټر ودراره. ژر يې خپله
کامره واخيسته اوله کي کې څخه
يې د ښځي عکس واخيسته. کوچي چي
په اوښ سپور ورا ښکته شو او موټر
والاته يې ښکته شوی و کړی خود اتعليم
يافته کو چي په پښتو نه پوهيده
اويو لس گون لوټ يې هغه ته ونيو
هغه لوټ خپري کړ.

داریانا دایره المعارف دریم ټوک
 په قول: اصحاب کشف یوه وړه ډله وه
 چی له کفارو څخه تښتید لې وه او-
 خانونه یې په یوه څمڅی کی ایسار
 کړی وو او هماغلته خوب وړی وو کله
 چی راپا خیدل یو له بله پوښتنه کوله
 چی موږ څومره وخت ویده وو یوه یې
 وویل: ښایې چی یوه یا نیمه ورځ مو
 خوب کړی وی کله چی یوله دوی
 څخه دخوراک درا نیو لو په غرض
 ښار ته ځی او پیسی دو کا ندارته
 ورکوی نوهغه ورته وایې چی داپیسی
 نه چلیږی په اخر کی دوی پو هیږی
 چی یوه ورځ نه بلکه په پېړ یو پېړ یو
 ویده پاتی شوی دی.

شپون

دهيلو بهير

خه کوی فکر دی چیری دی؟ بو ټو نه
دی راته چټل کړل؟ خپله یی پاک
که دی مرداری لمنی سره، شل متره
دخیری نه ډکه!

دسر و یس په تنګه فضا کېښی
دا خبری دهغی ښځی د خو لی نه
داسی په بیړه او غضب وتلی چو
ماویل بیا کوم غل گیر شوی دیخوا
اخوا ته می وکتل.

خوا ته می گورم یوه بوچی ښځه
 ناسته ده پښتنی جا می یی په ځان
 لوی پیتھی یی په غین کی ټینگ نیولی.
 دشرم او خوږ نښی یی په مخ لیدل
 کیږی شو نهی یی ریږی .
 دقهر او غصی لې لی ستر گو
 سره هغی ته گوری چی شو نهی یی
 لابو ری او په تریو تندی ښیراورته کوی.
 کله ماته گوری کله خپلی لمن ته
 چی زما دکا لو سره نژ دی ده. په
 ویره ویره داسی چی کنځلو ته په
 تمه ده .. غږ یی ډیر ورو او رم چی
 زگیر وی ته وډ ته دی! جار! لوری
 چټله می کړی. ستر گو کی یی غمجنه
 بر ښنا څلپیږی او سپیری یی ښکاره
 کوی مخ یی دخو ږنه ټک تور معلو-
 میږی هلو کی یی وتلی کا لمی یی خیرن دی.
 لاسو نه یی دخیری او چاود نی لاندی پټ دی
 گوتی یی کلکی او ما تی ښکاری
 پښی یی لو څی دی دپښو گوتی
 یی هم ټوټی ټوټی دی.
 شو نهی یی وچی دی خو مهربانه
 مسکا یی خلا صوی.
 داسی ژوری سار او با سی ته
 به وایی دلې مانه نه یی راو څی.
 پیتھی یی ټینگ نیو لی ته به وایی
 یوا ځنی اولاد یی په غین کی ورته پروت دی .

كلك اوجات نو كا نو ته يي گورم
بيا مي خپلو نو كا نو ته پام كيږي.
دسره او بر پېښنده رنگ نه يسي د
ويني بوي ځي.

وچي او سپيري شو نډو يي وينم
بيا مي خپلو شو نډو ته پام كيږي.
دسره او بر پېښنده رنگ نه يي دويني بوي ځي.
دگر يوانه خيري نه يي هغي ور ځي
مي سترگو ته دريږي چي ټو لي
انديښني بهمي دخياط دكان كسي وي.

او په هما غو مړه تلو سه او
وسواس چي دا خپلي را تلو نكي ته
لري ما به خپل كميس ته فكر كاوه
اوسپار بښتني ته مي چي د كميس
گريوان بايد خومره الوخ وي او لمن
يي خومره لڼه.

همدي تو پيرو نو ځورو لم چي
زگيروي شافته خبري يي ان غوږونه مي
راغلي داچير عمر شو چي په گيډه
مي بد خو ږدي تما مه ورځ همداسي سو زي.

ډاكتر ويلي: معده دي ژو بله ده
تا سي خو به خود پو هيري پوه خلك
ياستي گيډه چي دو مړه تشه وي
خامخا به ژوبله شي لوري، خداي كه
مي دادري شپي مړي ځولي ته وروږي وي
شو نډي يي ښو ري او زه دومره
پوهيږم چي غوټه شوي خبري يي

پس له ډیری مودی نه پرا نیـزی
خو نه پو هیږم چی څه وایی.
اوزه هغه کلک او نا وپی پو لی
ته فکر کوم چی زه اودا یی بیـل
کپی او لری سا تلـی یو.

دا خواره مړ یضه ده شو نهایـی
له لوږی ریږی اوزه څم چی خپـلو
ملگرو سره (پارک) کې پو لانی وخورم
څکه دکور ډوډی یو نوا خته شوی
ده زړه یی راته وهلی. خدای خبر
زماډ شو نلو غوړ او بر یبـننا بـه
خومره شو نلو ډچی کپی وی.
زما مې بنـت به خومره نوری گیـدی
ژوبلی کپی وی. داخواره کری ورځ
یوی مری دپاره لوخی پنبی گرځی
یوه مری به لاس ته را شی خونـهی
پنبی داغزو لاندی بنکا ری او نه یی لاسو نه.

اوزه په رښتیاد رنگینو خرا غو نو
بر یبـننا اود تیا ره ژو ند رنگینـو
پنده کپی یم اوددی دژو ند په منځ
یی راته پرده څړو لی.

• • •

دنکران غضبنا که اواز د خپلو خیالو
نهمی وینـه کپی.
ژرکه پیسی را که.
نه لرم زویه.

نگران هما غسی چی خپله په کلو
کلو رټل شوی اوخوار شمیرل شوی
دی بودی ته په حقارت گوری
زړ کوه را که پیسی دی.

بودی د خل ټکری دگو ښی نه
یوه غوټه خلا صوی
داده زویه یوه شا نژده پو لی
لرم وا یی خله.
دنگران چغه دبو دی وچ بارخو-
کان لې زوی .

خپرات را کوی ،چی نه یی لری بیا
څنگه معتبره نا سته یی بی تر بیی
باخی چی دا نوری کینی.
بو دی په خلاص تندی ور ته گوری
زویه ستړی یم پښو ته می گوره
کری ورځ می لار وهلی.

دلا سه یی کشوی. پاڅه داڅوکی
ستا دیوی شا نژده پو لی دپاره نده
جوړه. بو دی دمو تر غو لی ته
لوپړی پیتی یی د غیږی نه لری غورځی.
اوډمو تر کی تر پښو لاندی تیتیری.
ولاړو خلکو څوک خپله لمن ټکوی
څوک بوتان پاکوی. او بو دی چی
ته به وا یی اولاد مړی با ندی ناسته
ده ور ته کلکه نا سته ده.

شو نډی یی هما غسی رپیږی.
تندی یی هما غسی خلاص دی.

خو زه يی دستر گو دمړ او کتو
 شاته یو بهیروینم دنا امیندی، تر
 شاد هیلو خپی. خدازده دومره اوږه
 یی د خو میاشتو دپاره کړی وو.
 اود خو نوري وچو شو نډو تنده پری ماتیده.
 اودخو مره کړ او او زړه چاړه دنسې
 خڅه لا س ته را غلی وو.
 بودی پو هیږی هوا بو ډی
 خبره ده اوکلاره نا سته ده اوږه خپله
 لمن کی ټو لوی .

خو ډیری داسی بو ډی به ورټلی شی.
 ډیری وچی شو نډی به هماغسې
 وچی خاورو لاندی شی.
 ډیری گیږی به ژوبلی شی.
 خلك به له لوږی مړه شی.
 خو یو شی به هیڅکله له مینځه لاړ نشی.
 هوا ددوی هستو ونکی قدرت او
 دومره به په ځای لاړ وی چی دورا-
 نونکو ورا سته بنا ودانه کړی.
 دبو ډی دهیلو خوا نی خپی به ډیر
 غور ځنگو نه مست اودامید سیندو-
 نه به یی ډیری شا ږی خړو بی کړی.
 هو. موری! ستا دهیلو بهیرنه تم کیږی.

شر یفه (شر یف)

پر خوله می لاس مه زیسه

بری می بده چی خپل دردو نه درته بیان کړم.
زه تا خپل دو ست گنیم - خوته
همزما ار زو گانو او پتو درد نوته
په سپکه ستر که مه گوره هیڅکله
زه تا ددروا غو او غوپه ما لی په
الفاظو نه غو لوم.

نه دخپلو خبرو په مقا بل کې
ستا څخه دصلى انتظار لرم خو هغه
بیدرد صیادته ولی څه نه وایي. گوره
دخپل نفس خوا هڅه دپاره یی هغه
ښکلی مر غی په قفس کې سا تلی ده.
دا مر غی با ید ستاد بو ستان
زیوای پر څه چپه اود قفس کو نیچ
کې غلی پر ته ده.

مات کړه داد قید زړه او تور
قفس مات کړه او دا ښکلی مر غی
آزاده کړه چی:

ستا بو ستان ته بیا رو نق وړکړی.
اه! ... پر خو له می لاس مه نیسه
پری می بده چی خپل دردو نه
درته بیان کړم.

دی خو نخوا رو ليو / نو ته مه ځانده!
دادی ستا پهرمه یی خپری سری
کړی دی اولا نوری هم ستر گی
سری دی.

خدای دی نه کوی چی دشیپون
ستر گی بلی خوا ته شپې کنه دارمه
خو هپو خدای پیدا کړی نه ده
لاس لاسه چی وینه به یی هم مخکې
ته پری نږدی.
مهربا نه شیو نه!

مه پر پرده دارمه دلیوا نو په منخ
همداسې مه پر پرده ،دارمه ماوتاته
سپینی شیدی را کوی او له وړیو
څخه یې پاسته او نرم پو ستینان
جوړوو.

دالا څه چی که ضرورت شی
خپل ځان اووینی هم زمونږ مخکی
قربانوی.

نواه! پر خو له می لا س مه نیسه
یری می بده چی خپل دردو نه
درته بیان کړم.

بینوا

دولس سندر غاړې

زما په هغو سلام وایه
چی دماښام ډوډی داو ښکو سره خورینه
هلته په هغی شنی دری کی
لاهم د (لیو نی) ځوان سو زونکی
اواز انگازه کوی.
دغرو په لمنو کی څر څی او په
دښتو او رغو کی خو ریږی.

او بيا ددښته پر مخ با ندی د
 سپکي وږمې دوزرونو دپا سه دسيند
 دمستو څپو په سينه ښو ريږي
 هلته ددرو تر مينځ په هغه کو چنی
 کلې کی چی سیندته ور څیر مه پروت
 دی دتور لیونی په زړه پوری لو بی
 لاخپری دی.

دکلی بیغمو وړو دخندا او چغار
 نه په ډکو خو لو کی،

د هغی خوا نی نجلۍ په وچوشو-
 ښو کی چی منگی یی په اوږو سیند
 نه په څیر گوری اود باډا سکو په
 څپو خپلی تیری ور ځی بیا را مومی
 اود نا مرادی خوا نی هیلی یی دکوبی
 په ژوند انځو ریږی د هغه ځوان بزگر
 په مسکی څیره کی چی سترگی یی
 ځمکی ته نیو لی اود گټو په تمه
 کری ورځ په خو لو او رنځ تیروی.
 دهما غه ځوان شپون دشیپلی په
 لږزا نو پر دو کی چی دستر گو
 لید یی دغرو د خو کو نه او چتیری
 اود شنه اسمان په پراخه سینه
 پریوزی اود کلي دځای رینو دیوا-
 لونه دبر سیند په غور ځنگو نو
 لویږی، دزړی بو دی په پریشا نه
 اندیښنو کی،

چې هر گو نځ يی دلو بڼی خا طری
ژو ندی کوی او هره خاڅکه یی داوښکو
سلسلی ور په یاد وی او دلته هغه
مانښامد خان صا حب په هغه ژپه
مانی کی لو یه میلستیا وه.

دښار نه میلمانه را غلی مشران
بها یان را ټول شوی وو،

درنگینو خرا غو نو بر یښنا د-
سپینو کتارو نه دکو شی په پټو
اوتیارو گوټو نو خو ریده دسازو
لو بو اواز دکلی غلی اوږیر خپلی
فضا گهه وډه کړی وه.

خان صا حب هغه لوی هنر مند
چې استاد دی اوهر چیرته هم نه
خی دی ستړی میلستیا ته راوستی و
ځانگړی تخت یی ور ته در و لی و

دا هنر مند ډیر با غیر ته و هیڅ
چیری یی په پیسو ساز نه کاوه ځکه
خان صا حب ور ته دسرو نه امیل
جوړ کړی و چې غاړی ته یې واچوی
داخو یو انتیک شی وو. هغه به یی
مانه. انتیک شیا ن د مشرا نو
خوښیږی .

دکتارو لاندی د کلی خلك په تمه ناستؤ.

دا نامتو هنرمند به څو مـــره
خوند وړی سندرې ووايي ؟

دی به دتور لیونی سندرې له یاده
ونه باسی؟

دچک چکو آواز دیوا لونه لړزول.
بنا یسته موده تیره شوه چې نامتو
هنرمند په سندرو پیل وکړ.

ځوانانو واپه یو بل ته کتل
هریوه په شکمن او گما نسی زړه
پخپلو ماغزو زود اچاوه .

زه به نه پوهیږم .
زما پوهه ددوی نه ډیره کمه ده.
دا خو بل راز سند ری دی.
داڅو لوبی نشی ویلی!

هغه خوږ ترنم چې دپردو په
ریږ دیدا یی زړو نه په درزا شول دده
په آواز کی خو هډو څه اغیزه یی
نشته داڅو لاغونونه ټکوی

دکتارو اخوا انگرې کی چپه چپتیا
وه او میلمانه ورته درا نه ناست وو.
خودی پلو دخلکو په منځ کی
گنگسی اوریدل کیدی.

یو ځوان وروږو دکتارو نه پورته
شو او ځان یی لک لوڅ کړ.
میلمنو ته یی کتل چی په نشو یی
سرو نه خو خول.
داڅه وایی؟

دا څوک دی چی سرو نـــــــه خوځوی؟

-دابه پردی وی ؟
-نه. دامو خپل وطنوال دی خو:
فکرونه یی پردی دی، ذه قونه یی
پردی دی،

خو شالی یی مو ږ نه بیلی دی
سازونه یی بیل دی.
نو میلستیا گانی یی هم بیلی دی،
دا هغه اغیزه ناکي سندرې نه وایی
چه دکونډوپه نا امیدو او سرگردانو
اند ښښو کی دارمان او امید
غوټی وغوړی .

دهغه خپل سندر غاړی په زړه پوری
آوازونه وچی دکلی په ناولو کوڅو
کې دناداری قصی وړ په یادی کړی وای.
د«تور لیونی»دلو بو سپوږمی خو
هغه سپیڅلی او رښتینی څرېکې دی
چی دکنډوالو تیاری گوښی رو ښانه
کوی اود بیوزلی غم او مایو سیڅی
پکی غور ځنگونه وهی.

خو دده سپوږمی ،
دنامتو منږمند سپوږمی هغه سره
اوشنه څراغو نه دی چی دمرمر وپرمخ
په رنگینو خطو بریښی او اوږد ونکی
یی رنگو نو پسی را کاږی.
دکلی دخلکو ستر گید جگو غرو
په څوکو کی دسپوږمی لاره ښارله.

سپوږمې دتیاره ماښام نه دېر ښښا
 زړې شیندل، خلک یو یو سره بیل شوه
 او خپلو کورو ته روان شول دتورلیو
 نۍ یاد زړو نو کی گو تې و هلی.
 تور لیونی به چیر ته وی ؟
 ماشو مانو یوبل ته دتور لیو نۍ
 دژوند کیسی کولې :

خوار ځوان و. پلار یی نه در لود.
 مور یی مړه شوه. یوه خور یی وه.
 او یو یی ودور و.

سر گردانه به گرځیدل چــــی
 گوندی چیری مز دوری وکړی خود
 خو کورونه وشرل شو. کوم کوم
 وخت چی برابر یده چیر ته به کوم
 غریبانه واده کی به یی سندرې ویلې
 خو روپی به یی هم موندلې خو په هغه
 به چاره نه کیده.

پرو سږ کال یی خورد لو بی مړه
 شوه .

ایسته په ده غمونو زور کړ لیونی
 یی کړ منځ پر غرو اورغو وړک شو.
 رښتیا !

تور لیونی به چیر ته وی.
 دهیواد لرو غرو کی به دده غږ
 انگازه وکی .

تیارو بانډو کی به دکوم مین په
 زړه کی،

ياهسې په تشوو چو ډگرو کی
 دهاغه بهانده سیند دخپو هره
 خاخکه به دده سندرې یو سی.
 دناکامه ژوند کیسی، دولس دسندر
 غاړې په خوازه آواز کی .
 زما په هغو سلام وایه
 چی دمانبام ډوډی داو نیکو سره خورینه.
شریفه شریف

دازما وطن داسی انقلاب

ای دآزادی سیپیشلی او خلا نده لمره .

ای دطبیعت خوا خوږی موری !

ای ښکلی سپوږمی !

ای دنړی دبیلا بیلو ولسو نود

حقیقت دژبو دشا عرانو دالهام سر-

چینی، ای بی شمیره ستوری، ای د

ځمکې په ناپایه زړه با ندی دردیدلو

دنگو او هسگوغرونو، ای سرغړانده
اوڅپا نده سپندو نو، ای ځمکي
اوای شینکيه آسمانه، واوره، دشاعر
نوی ټوکیدلی هیلې وا وره!

دهغه شاعر هیلې چی یو عمر یی
دخپل ولس اود نړی پر مخ باندي
دبیلابیلو سپینو تورو سرو اوژپړو
پر نو ولسو نو د خپلوا کی دهاند
اوهڅو دبریو او ماتو ستاينه او-
ویر نه کړی ده. تا سو ټول زما
خطاب واورى! تاسو ته وایم!

هغه غمجنې شپې او وږځی دی یادی
دی چی مابه داستبداد توری تروړمی
په زړه کی دیوی تنی رها ته د خپل
ولس او ملتو نو دآزادی شعرو نه
لیکل اود هغوی دهیلو او ارزو گانو
ترانی به می بلل.

تاسو ته یاد دی هغه شپې چی مابه
کله خپل ولس ژړا وه کله به می
طبیعت د هغوی په دردو نو او سوز
ونو با ندی ژړاوه او کله به می خپانده
سمندرو نه د خپل شعر په اعجاز
سره ورته په غور ځنگونو راوستل.
کله به می دوریڅو په تو فان خیزه
سیمه با ندی دخپل ویر خپلې ولس
دردونه خپاره کړل او وږیڅو به هم

ژړل. تاسو ته يادى دى هغه شپې چې ما
به داسي پرو ملتو نوږه دردونو باندې
ژړل او هغوى به مې پال او برى ته
هڅول ما به په هغو درندو اوچو پو
شپو کې کله له ويټلنا مې شا عر
سره ژړل کله به مې فلسطيني زړه
ور او لا لېانده شا عر ته غاړه غړې
د آزادى سند رى ويلي کله به مې
دانگولا د آزادى قو تو نو تر مينځه
د خپلواکي ترانې بللى.

اويو وخت به له بشريت او سولې
سره يوځاى دبشر سو زنکو بټيو
خولې ته راغلم.

اود تا ريځ وير نى به ژړل بيا به
مې احساس د «تيودور اكيس» له احساس
پارو نكو نغو كو الهې هلته به له
«نرود» سره وپاړيدم بيرته به راغلم
اد تاگور په مزار باندې به مې
اوبښكي له سو له غوښتو نكي انسان
سره تو يو لى.

هلته د ملنگ جان مزار ته داچمل
داخلاص او عقيدت گلان راوړل بيا به
دمولانا مزار ته ولاړم اود ناظم
حکمت په انقلابي سندرو به مې د

جان تسل کاوہ یا بهمی «امہ سزر»
ستایه.

هو کی! ای خلا نده طبیعتہ. تاته
بنیکاره ده چی ماد خپل ملت او
ملتونود آزادی سندی ویلی دی ای د
نپی انقلابی اولسونو! واورای ای ددغو
ولسونو انقلابی شا عرانو تاسو ای
تور پو ستوای سپینو ای سرو، او
ای ژپرو شا عرا نو! را شی خپل
انقلابی سرو دو نه خپل دآزا دی
سندی زما او لس او د هغه د تاریخی
انقلاب او له استبداد څخه زما وطن
دخلا صون په خاطر، زما ولس له بنده
له جیله او له اسار ته نذرانه کړی. زما
دولس د تیر کال میړنی یا ځوان
او تاریخی انقلاب نه پیاوړی داچی
زما ولس له کړاوو نو ژغور لی بلکی
دژوندنو یو افقو نو په لوری روان
کړی دی. دا ولس د خپل جمهورۍ
انقلاب دبری را هیسی په زغر ده
انقلاب بری د آزادی او دورود ولی
دسو لی او برابری سندی وایی.
اوس زما ولس ویرو نو دور تیر
شوی، زما ولس له ماسره یو ځای
دولس د شا عر سره جوخت او غبر-
اځ حماسی بولی، هغه حماسی چی د

انقلاب دقهر ماټانو په ميرا نه اود
انقلاب دلاری شهید خلمی (زرمته)
په وینو خړو بی شوی دی.
هوکی. ای شا عرانو! دازما وطن!
دامی انقلاب!

امین افغانپور

د زیارت ډیوی

د جمعې مبارکه شپه وه، خلق
زیارت ته را تلل او شمع به یی.
بلولې. ځینو به په خاورینو ډیو—و
کې تیل اچول او ډیوی به یی لگولې.
په زیارت کې ډیری ډیوی رو نښانه
شوی او خلق بیر ته خپلو کورونو
ته لاپل.

هلمته هيخوك پا تى نشوه او ډيوى
ټولې دزيارت په اروا بلې وى. زه چې
كور او كلي ته را غلم په كلي كسى
دغريبانو كورو نه تياره وو. هغوى
تيل نه در لوده ځكه په تور تم كى
ناست وو.

څوك چې په ثوا بپسى گر زیده
ټو لو دزيارت ډيوى ولگو لى اود
خوارانو غر يبانو له حا له ناخبره وو.
هو! دغر يبا نو په كورونو كښى
تياره وه ځكه چانه ليدل.

په دوى با ندى يوازی د خدای
نظرو او بس.

ددوى ډيوى دى، خدای لگوى،
موربه دزيارت ډيوى بلوو.

«الف»

عقیده

په سترگو یی څه نه لیدل مگر
دخدای کتاب یی تر څنگه واو مسجد
ته را غی. ده هغه آسمانی کتاب په
تاخچه کیښود او په لمانځه ودریده
کله چی له عبادت نه فارغ شو اوله
مسجد نه روا نیده هغه کتاب پاته
شو او یو بل کتاب لاس ته ور غی.
دی پوهند و کتاب یی نه لیده او په

ڪتاب نه پوهيده ، مگر ڏير ٿينگي
 په غير کي نيو لي و.
 ده ته دانه وه معلو مه چي په
 ڪتاب کي ڇهه دي اود چا ڪتاب دي.
 لده سره ٿينگه عقيده وه مگر پوهه
 او بينا يي ور سره نه وه.
 ده دخداي دپاره دغه ڪتاب بشڪلاوه
 اولڪه تعو يذ (تاوين) له ڄاڻ سره
 يي گر زاوه.

«الف»

ژوندی بیتان

بوالهو سی: دادی بیا می موند.
فریب: خه بنه غت سړی دی.
داروڼی خلیدو نکي سړی گوره.
داغت صورت، داد متانت کا ته
دالوی هډو نه ،دالویه سینه.
چا پلو سی: دده شپیلې اوازد-
انسما نانو ژوند اداره کوی په زړه
کی یی عجیب نور خلپری.
دده د خوالی ساه د خار ویواو
انسما نانو ژوند دی.

دی دټولو میدانو نو بر یا لې دی
ناپو هی: نو لاڅه ته گوری. ښکل
بی کړه او سجده وړ ته وکړه.
بوالهوس: هو! باید ورته پسه
زنګنو شم.

عقل. اه مه غو لېږه پور ته شه
وگوره ته چاته سجده کوی. داغې
کو ټی ماغزه نلری داخلیدو نکۍ
سترگی څه نه وینی، داشپیلې بی
غېږه ده.
داد مخ څلا دمجسمه ساز کمال
دی.

مه غو لېږه ستا په مقدراتو کی
هیڅ لاس نلری خپل کارو نه دی بی
روح ته مه سپاره
پخپله خپل ځان مه غو لوه. خپل
کار په خپله وکړه.

قضاوت: هو! جګ شه د عقل
غېږ دحقیقت غېږ دی پخپل انسا نی
قوت دابت مات کړه او ناپوه خلق
بی دبند گې څخه وژ غوره.
بوالهوس: ښه وای دا بت باید
مات کړم.

وجدان: ناپو هه دابت زما نې مات
کړی دی که ته رښتیا بت ماتونکی
بی خپل شاو خوا وگوره ډیر ژوندی

بتان شسته چي تا په رنگ رنگ جامو
غولوی پور ته شه دانسا نیت په
نامه همدا ژو ندي بتا ن ما ت کړه
اوپه هر چاپسی په پتو ستر گو مه
روانیزه.

زمانه: زه خاندن اووا قعات به

گورم!!

(بینوا)

بازدنی شاعران

بر تولد برشت

تھامس گری

یوگین یوتوشینکو

بیوزلی

اسمان خپ دی
دپیاده رو پر غاړه
یو بیوز لی روان دی

• • •

دی څه کټه نه لری
هغه ځان نه شی مړ ولای
هغه استو گنځی نلری

هغه دسپی په شان په سپرو کې
رېږدی،

هغه دچا درنځ سره شریک نه دی

دی بی ملگری دی،

سوری بوټونه پې په پنبو دی،

هغه ناروغ گنا هگار دی،

اوڅه گټه نه لری

هغه دپیاده رو پر غاړه روان دی

اسمان خپ دی.

بر تو لت بر شت

خټگر، ان

دلته زاړه خټگران ودرېدل

اوبی پایه سیند ته پې وکتل

ویی ویل: ډیر وخت نه دی پاتې

موږ دپام دڅنډې لمر یو

موږ دگور پر غاړه ولاړ یو

• • •

هو! خټگر و رښتیا ویل

هغوی مړه شول

او هلته چی هغوی ولاړوو

اوس (بر شت) ولاړ دی

اود بی پایه سیند ننداره کوی

بر تو لت بر شت

لوگی

دسیند پر غاږه
ترو نو لاندی. یو کور کی دی
دموری نه یی لو گی خیژی
که لو گی نه وای پور ته شوای
خو مړه به غم لړلی ښکا ریده
هغه سیند، ونی او هغه کور

بر تو لت برشت

که موږ د تل لپاره پاتې شوی وای

که موږ د تل لپاره پاتې شوی وای
هرڅه چې شته او بنسټی به وای
هرکله چې موږ تل پاتې شوی نه لرو
ډیر شیان دی چې نه اوی

• • •

که موږ د تل لپاره پاتې شوی وای!

برتولت برشت

-۱۶۲-

د زده کړې په ستاينه

زده کړه!

ډیر لو مړنی شیان
دهغو لپاره چی زده کړی وخت

راغلی دی
هیڅکله ناوخته ندی.

الفبا زده کړه!
د اېسنده ندی خو

زده یی کړه!

مه پر پرده چی زړه شینس دی کړی

په کار لاس پوری کړه
ته باید هر څه زده کړی
ته باید لار ښوو نه خپل لاس ته
راوړی

• • •

ای! له وطنه شپړ شوی انسانه
زده کړه!
ای په کور کې نا سستی ښځه ای
په پخلی بو ختی ښځه زده کړه
ای په جیلو نو کې لوید لیه زده
کړه!

ای شپيته کلنه سړی په زده کړه
ته باید لار ښوو نه خپل لاس
ته راوړی

ای بی کوره زده کړه اوښوونځی
ته درومه!

ای هغه چی لوړی خوړو لی یی
کتاب وا خله، دا پخپله وسله ده
ته باید لار ښوو نه خپل لاس
ته راوړی

• • •

ای ملگر یه! له پو ښتلونه مه
شرمیر
مه پر یزده چی په زوړ دی منو-
نکې کړی
ورپسی خغله

هغه څه چې دی په خپله ندی زده
کړی

په هغه نه پو هیږی
بیه ته په خپله وشمیره
ځکه دا ته یی چی با ید پیمسی یی
وډکړی

هری گڼی بانندی گوته کنښیرده
اوو پو بنسته: داد څه دپاره
ته با ید لار ښوو نه لا سس ته
راوړی

بر تو لت بر شت

خوڪ چي زده ڪڀي ڪوي

لو مڙي مي پر شڪو باندي پيل وڳو
بيا مي پر ڪر ڪنڊي باندي
او ڪله چي ڪر ڪنده ماته شوه
بيا مي پر هيڻ بنا نڪره .
اوبيا ڏير ڇله پر هغه ڇه چي معي
ته مي راغي

پر شڪواوو ڪر ڪنڊو

پر هر څه باندې مې پيل وکړ خو
مازده کړې و

داسې خلکو ته مې ليک وسپاره
چې لری يې وغورځول .

او هغو ليکونو بېر ته راوړ .
چې هيڅ تمه مې نه درلوده .

او هغه وخت ؤ چې زده مې کړه .

انځور مې ورکاوه چاپري عمل
نه کاوه

او چې انځور بېرته راته پوهيدم
چې انځور سم نه ؤ .

او پرسم انځور عمل شويدي .
بيا مې هم زده کړه .

پر هرونه په ناوړو وختو کې ځان
خوړونکي دي .

خو مائل ويل: يواځې مرگ دي
چې ماته هيڅ شې نه راځي کوي

برتولت برشت

ویرنه

دورخی د بیلتنو ن زنگ و هل
کیږی
رڼه چیغی و هی او پکار پـه
مالخر ونو روانه ده،
ستومانه بزگر د کلی په لور لا ر
وهی ،
اوس نړی ماته او تیاری شپې ته
سپارل کیږی

اوس روښانه طبيعى ښکلا په نظر
تنه راځي.

ټولې فضا چپتيا غوره کړي،
يوځي حشري خپلې وزرې خرڅو ي
اوستو مانه ستوري ځمکې ته
الا هو وايي

دونو او پانو او دسوري دلا ندى
چيرى چه پانې کوټى کوټى پرته
دى ،

په هريو تنگ قبر کي يو يو پروت
دى ،

دلته دساده کليوا لونیکو نه په
ابدى خوب بیده دی.

دسار سا اخیستونکى نسیم،
دپزکو څخه جوړ چپرونه چه هوایی
ښوړوی .

دچرگ اذان او دنيکر آواز ،
دوى د خپلو لاندې بسترو څخه
نشي پورته کولای.

نور ددوى لپاره نغري نه تودیري
ددوى د ماښام ډوډي په خاطر
دکور میرمنی ځغلنده مصروفه ندى
ددوى دراگرزیدو په وخت ماشومان
ددوى پښو ته منډې نه وهي

چه د مچو اخیستو په سیالي ددوى
په پښو ور پورته شی .

لوتل ددوی لور ته تسلیم شوی،
ددوی ایوی تل سر سخته ځمکه

څیری کړی ،

څومره خوشحاله دوی په ځمکو
قولبی چلولی دی .

ددوی دسختو گزا رونو دلاندی
ونو سرونه قیپ کړی .

مغرور ددوی د گټور زیار پوری
دخندا حق نلری ،

ددوی کورنی خوشحالتیا او دژوند
پړاو نا معلوم ؤ،

غټان اجازه نلری چه دنفرت په ډکه مسکا،
ددوی لنډ اوسا ده تاریخ واورى.

په دی ځای کی داسی زړونه پراته دی

چه یووخت په دی زړونو کی د مینى اوربل و،
دلته داسی لاسونه پراته دی چه

امپرا توری اداره کولای شوه،

داسی سرونه چه نړی ته یی علم

استدلال او مینه ورکولای شوه،

ا ما علم دوی دسترگو دوړاندی

هغه لویه پاڼه

چه دوختو نو علومو ډکه کړی-پراڼه ایستله،

سړی بدبختی ددوی مینه او

قهر ،

او ددوی مینه او توده روح کنگل

کړی،

ددوی مثال دهغو سو چه غمو دی
چه دبحر په تل کی نا لید لی پراته دی،
یا هغه گل چه نا لیدلې و ټوکیږی،
او خپله خوشبو یی د صحرا هوا ته
وسپاری

دی ساده کلیوا لو کی چه زړور
زړو نه یی درلود ،
شا ید چه دخپل کلی وړو کی
ظالم په مخکی ودرید لی وی
شاید چه ځینی یی شمېر ته ملتان
(۱) پراته وی،

یا هغه کرامول (۲) چه دخپل ولس
دوینو په تو یولونه وی تورن.
دلته هغود زمکی په زنگون سرو-
نه ایښو دی،

داسی څلمی چه شهرت او عزت
یی نه پیژنی،
علم دهغوی ساده زین یدنه نه ده
درج کېی،

او یواځی ستو نحو هغوی خپل

1— Milton

2— Cromwell

دانگلیسی نامتو شا عر دی

دانگلیستان دیاغی شوری مشرو

کړی و.

دوی د سخاوت لویه او سپیڅلې
روح درلوده،

طبیعت ورته هرڅه پر یمانه وړ
کړی و،

خو هغوی ټولو ستو نړو ته یوه اوښکه ورکوله
هغوی له طبیعت څخه یو ننډی
اخیستی و. یو نږدی ملگری.

تهامس گری
دع امین ژباړه

رخه

یو راز بهزه او س تاسو ته
خرگند کم
زما په شاوخوا کې
دنوی زمانې یو هلکې دی
چی زه ور باندې رخه کوم ډیره
چی څوک دی، څه نو میږی،
اوله کوم ځای نه راغلی

نه پو هیږم
نه پو هیږم

زما سره آشنا که گا ونه دی

تش دغو مړه پو هیږم
چی چیر ته شا او خوا کې یومنلی
هلکې دی

چی زه ور باندي رخه کوم ډیره.
دی ټینگ دی لکه غر هسی
چی کومه پریکړه وکړی خوکی نشی گرځو ای
زه هیڅکله دده غو ندی ټینگ نه وم
چی دی په خندا وینم هو سپرم
چی زه په وړ کتوب کی دد مړه نه یم خندیدلی
چی دی راته په یاد شی زه شرمیږم
چی دی زما نه وړا ندی دی زده ته نه رسیږم
دی نه تښتی له جنگه نه ډارېږی
زه دو مړه زړه ودرنه وم
دی توره ترو زمی کی ځانله گرځی په ساراکی
خوزه به هره شپه په کور کی
ناست وم نازولی
ویښتان می ږمنځ کړی دریشی می اتو کړی
دده لاسونه څیر دی شنه سپیره یی زنگونه
زما به سپین زنگون وپه ورینموکی پیچلی
چی مابه کتاب پرا نست زر به
تنک شوم
کوم سخت ځای چی به راغی ځنی
غلی تیریدمه
خودی چی کتاب وا خلی په لوستلو
نه سترېږی

یومخ به هم پری نه زدی نا
لوستلی

خه کلک دی خه رښتین دی خه سپیڅلی
چی بدیی په مخ راشی لا تکره
شی لاغښتلی

کوم خای کې چی به ما قلم غوزار
که.

چی: «ورك یی که زه دا نشم
لیکلی»

دی وایی چی «ضرور به زه دالیکم»

او خپل قلم راواخلي

چی غوټه خلاصه نشی کړای،
دی غوټه غوڅوی

خو زه یی چی خلاصه نشم کړای

نونه یی شم غوڅولی

چی دی یو ځل مین شی نو مین
به پاتې کیږی

خو زه به نن په مینه کې راگیر یم

سبا پښیمانه شوی تښتید لی
زه هر څو مړه چی ځان مو سکی
کومه

اورخه په مو سکا کی پټومه
چی گوندی زړه په دی خبره صبر
کړم

چی «بر خې سره بیلی دی
سړی خود هر چا سره سیا لی نه شی کولی»

خو هر خومره که خان غلطو مـه
په زپه کی بنه پو هیږم
چی چیر ته شا او خوا کی یومنلی
هلکی دی

چی ډیر مانه تکره دی
او ډیر مانه ژوندی دی
اودی چی خومره لاس ته راوستی شی
زه هو مړه لا س ته نشم راو ستلی

Yugeni yevtushenko

یوگینی یو تو شینگو
دجنید ژباړه

نوی شعر هغه اپتیا او غوښتنه ده چی یی په پېړیو پېړیو کی په پټ ډول وده کړی او دادی اوس ځان ښکاره کوی (۱).

خو دا خبره پدی مانانده چی نوی شعر گوندی له خپلی نوی ښی سره دشاعر پازه سرته رسوی. نوی ډوله که له یوی خوانوی مضمون ته اپدی له بلی خوا دشعری پیری پخوانی غوښتنی ته یعنی ښکلا پالنی سرته رسول هم غواړی .

که شاعر ددوو پېړیو مخکی شاعر خبری په خپل نوی شعر کی یو ځل بیا تکراری نو نوی شاعر ندی .

خو که دخپلو خلکو دغوښتنو خبره او دخپلی زمانی پوښتنه ددویو پېړیو مخکی شعر په شکل څرگندوی دنن شاعر دی اونوی ویونکی .

(دنوی شعر لومړنی شرط) اپدشاعر نوی درک او پوهه ده نننی شاعر ته نه ښایی چی دیوی پېړی مخکی شاعر دپو هی او درک په اندازه شعر وواپی . (۲)

زمون دپوښتنو مخه هغو شاعرانو ته ده چی د ژوندانه له بهیر ، او ولس نه بیل ندی . او له خپلو هیلو او شعرو سره دخلکو یرگنو ته لار پیدا کوی .

که نه هسی خو ډیر شاعران شته چی شعر دشاعری دمقام دلاس ته راوستلو لپاره وایی . او له هرتفنی شعر ویلو سره دخپل مقام او خلکو ترمنځ واټن زیاتوی . اویایی زړه نه غواړی چی دخلکو په منځ کی چی هلته دیوی ټولنسی داکثریتو نو خبری کیږی اوناووستی خلک اوسی ورشی .

حال دا چی خلک یی په نامه هم نه پیژنی ، ځکه دی په بلی نړی کی اوسیدنی . هغه نړی چی ده ځان او څو کسوته جوړه کړی اود ژوند یو په درد نه لگی او لوستو نکي یی هم هماغه دگو تو شمیر کسان دی چی دنوم خپرول یی لویه هیله ده .

(۱) - (۲) ویژه هنر شاعری - مصطفی رحیمی .

سار تر زموږ دزمانی شاعر وایی :
 (که لیکوال غواړی لوستونکي یی عام خلک وی باید دپرو خلکو په
 ډله کی ودرېږی هغه دا چی ددوو ملیاردو وږیو خلکو په ډله کی.) (۱)
 له البر کا مو نه چا پوښتنه وکړه چی :
 - هنر مند څه کولای شی ؟

ده وویل : له هنر مند نه دا هیله نه کیږی چی دمرستو نوږ
 په باب څه ولیکی او نه دا هیله چی دنورو دکړاو او رنځ په مقابل کی
 چپ کښینی . زه په سره سپنه ویلای شم چی مون دهنرمند په نامه
 یی ولی ونه لرو . یو ماشوم څښېښل کیږی یا وژل کیږی دڅښېښیا ککرو
 خوریدلی مریان چی نړی ږی ډکه ده . دا ټول دهغو څخه چی خبری
 کولای شی غواړی چی خپلی خبری دهغوی له چوپتیا سره په یوه مزی
 وټړی.) (۲)

او زموږ خبره له هغو شاعرانو سره ده چی ژوند یی دهمدی هیلو
 دترسره کو لو لپاره څار کړیدی .
 او زموږ دعوا زموږ غوښتنه او زموږ هیله د ژوند دنوی کولو خبره
 ده او کار مو له ژوند یو سره دی .

له هغو کسانو سره چی دژوند دعوا ورته په مخ کی پرته ده، د هغو
 زر گونو انسانانو دعوا چی ژوندی په همدی نړی کی له مرگ سره
 منگولی لگوی .

دا دعوا زموږ دټولنی دیوه اکثریت دعواده. دهماغه اکثریت چی
 دژوند څر خونه چور لوی .

دا غوښتنه موږ دپټو واقعیتونو څرگند و لو ته لمسوی . دزړو نو
 دغو ټو راسپړ لو ته او په پای کی زموږ دخلکو داکثریت دهیلودگلونو
 غوږ ولو ته .

دا انسانی دعوا او بشری غوښتنه زموږ په وړاندی پرته ده او

(۱-۲) هنر مند وزمان او- ژان پل سارتر .

- ۲ -

دهیلی او امید خواته مو پرمنځ بیایی .

پردی لاره که مرگ هم راباندی راشی تیارو ته دښخیدو مرگ ندی بلکه دیوی رو ښانی دیوی مړ کیدل دی چی نور لاروی به یی په رڼا کی لار وپیژنی .

که نه نو :

چی ژوند دیوه انسانی غوښتنی ترسره کول او یوی بشری هیلی ته رسیدل نه وی ، او یوه انسانی اوولسی هدف ته درسیدو لار نه وی هغه ژوند ندی .

له همدی هدفمنو انسانانو څخه یو وایی :

(موږ په حقیقت کی په هماغه شیبه چی څه موله لاسه نه کیږی مړه یو ۰۰) (۱)

دهمدغو هیلو په بهیر کی دیوه نوی او نننی شاعر پیغام چی زمونږ دزمانی پیغام هم دی رااخلو :

(هغه څه چی موږ یی باید په ترسره کولو لاس پوری کړو راتلونکی ده .

هغه نژدی راتلونکی چی زمونږ له دورانه په سختی سره پیژندل کیږی ځکه هر دوران دهر انسان په څیر تر هرڅه مخکی یوه راتلونکی لری . او هغه دا چی دهغه دورا نورځنی کارونه، هڅی او هاند ونه لږو ډیری اوږدی نقشی، انقلابونه، جگړی او دا هیلی چی څه وخت به جگړه پای ته ورسی .

څنگه باید هیواد نوی سازمان و مومی ؟ دولسو نو اړیکی باید څرنگه وی ؟

ټولنیز اصلاحت به څه وی ؟ کوم او ښتون په مخکی لرو که نه ؟ او که یی لرو څه راز به وی ؟

(۱) هنر مند وزمان او - ژان پل سارتر .

-ج-

مون به دا راتلو نکی خپله کړو . مون هېڅکله نه غواړو بل
راز راتلونکی ولرو .

موږ چې څه لیکو هغه د خپل دوزان لپاره لیکو. مون نه غواړو
چې دا تلو نکو په سترگو کی خپله دنیا وڅیړو ځکه دا په خپله
ددی نړی دور کا هی وسیله ده.

مون له خاورینو سترگو، رښتیني سترگو اونه پتیدو نکو سترگوسره
دانړی خاړو، مون دا هیله نلرو چې ددی دعا په ورو سټی پړا کی
بریالی شو او له هغه ویاړ سره موچې تر مړینې وروسته به راپه
برخه شی څه کار نشته.

په همدی پړاو او دژوند په همدی دوره کی باید زمونږ دعواد انسان
به زیان یا ګټه فیصله وموی.

پدی توګه مون له ځانګړی نسی (فردیت) سره دمقا بای اود خپل
دوران له نښه کو لو سره ابدیت (تلوالی) ته رسینو .

مون دلیکوالی زیار ددی لپاره باسو چی له دیسیا سی اوټولنیزو
شخړو نه ابدی ارزښتونه راوباسواو دروی پیژ نو.

خودا دعوا به نه کوو چی دا ارزښتونه به تل تر تله ژوندی دی. دا
ارزښتونه تر خپل اوسنی چو کات بهر څه ګټه نه لری.

مون په لوړ آواز وایو چی:

بشر مطلق دی . خو مطلق په خپله زمانه کی ، پخپل چا پیر یال
کی اود خاورینې ځمکې پر مخ. هغه څه چی مطلق دی ، هغه شی چی زر
کلن تاریخ یی له منځه و پای نشی، هغه داپریکړه اودا هوچ دی.

نه بد لیدو نکی پر یکره ، بی ساری فیصله . په بله مانا هغه پر-
یکره چی بشر یی پدی شیبه کی دهمدی حالاتو په باب کوی.

ل

گنڊه	عنوان	ليکوال	مخ
۱	شعر يوه ډيره...	مصطفى رحيمي	۱
۲	خلوريځي	گل پاچا الفت	۷
۳	د خلکو سندرې	حبيب الله رفيع	۹
۴	جوالې ته	سپنتا	۱۱
۵	اوږده لار	سپنتا	۱۳
۶	چي ټو ولورشي	بنارو	۱۵
۷	سيلاني بزم	سپنتا	۱۷
۸	پلې	سپنتا	۲۰
۹	د کارينگر زغېروي	بينوا	۲۲

مخ	لیکوال	عنوان	گنہ
۳۵	عبدالباری جہانی	بوڊا	۱۰
۲۶	زیار	یاغی خچی	۱۱
۲۷	اجمل خٽک	شاعر اوچنگ	۱۲
۲۲	زیار	چره	۱۳
۳۳	زیار	توره اوتجاع	۱۴
۳۴	پیوند	غم او خوشحالی	۱۵
۳۵	جنید	واوره	۱۶
۳۸	رفیع	کدی	۱۷
۴۱	سپنتا	کیردی	۱۸
۴۳	رفیع	کورنیه	۱۹
۴۵	پیوند	بسخه اومیره	۲۰
۴۶	سپنتا	دبخی ژپا	۲۱
۴۸	شیون	گاونډی ته	۲۲
۵۱	پیوند	اصلی لور	۲۳
۵۲	پیوند	زپه ډمه	۲۴
۵۵	جنید	ای د دردونو ...	۲۵
۵۹	شیون	په شاعر ژپا	۲۶
۶۱	جنید	زه پیغله دلرغونو سردویم	۲۷

کټه	عنوان	ليکوال	مخ
۲۸	څړخادر	ښارو	۶۴
۲۹	دمانارنگ	الفت	۶۷
۳۰	لمر څړک	زيار	۶۸
۳۱	دابدیت مسافر	فارانی	۷۰
۳۲	دعقاب خوب	فارانی	۷۲
۳۳	ټينگار	زيار	۷۶
۳۴	زما اولسه زمانفسه	عبدالباری جهاني	۷۷
۳۵	دپسرلی سندرہ	اجمل خټک	۸۰
۳۶	دغه زما غيور اولس دی	عبدالباری جهاني	۸۴
۳۷	ته مانشی ورکولای	جنید	۹۱
۳۸	ملگرو	اجمل	۹۵
۳۹	فرياد	اجمل	۹۸
دوهمه برخه:			
۴۰	دپښتو ادبي نثر	شپون	۱۰۱
۴۱	زوپ فکر	الفت	۱۱۸
۴۲	زه لیونی یم که دی	بینوا	۱۲۰
۴۳	لاروی	الفت	۱۲۲
۴۴	دښمنی یاران	شپون	۱۲۴

مخ	ليکوال	عنوان	کڼه
۱۳۰	شریفه شریف	دهیلو بهیر	۴۵
۱۳۶	بینوا	پرخوله می لاسمه نیسه	۴۶
۱۳۹	شریفه شریف	دولس سندرغاړی	۴۷
۱۴۶	امین افغانپور	دازماوطن دامی انقلاب	۴۸
۱۵۱	الفت	دزیارت چ یوی	۴۹
۱۵۳	الفت	عقیده	۵۰
۱۵۵	بینوا	ژوندی بتان	۵۱
۱۵۹	برتولد برشت	باندنی شاعران	۵۲
۱۶۸	تھامس گری	باندنی شاعران	۵۳
۱۷۳	یوگینی یوتو شینکو	باندنی شاعران	۵۴

تیر به شی کلونه مگر نه به شی
زما دغه رنگینی ترانی هیری
محو به شی گور زما
مپ به نشی اود زما
تل به زه غریزمه شعرونوکی له
کام سره
داد بیدر دی او ناپو هی خچی
زما هنر او مینه غر قوی نشی